

Kā nebaidīties no datora

patiesībā tas ir vienkāršāk nekā domājat...



Photo by Andrea Piacquadio (pexels.com)

Mācību materiāls paredzēts tiem, kas nekad nav lietojuši datoru un Internetu vai kādreiz domājuši pamēģināt. Mūsu mērķis ir iedrošināt un parādīt, ka tas nav nemaz tik sarežģīti.

Mūsdienu pasauli grūti iedomāties bez datoriem, mobilajiem tālruņiem, planšetēm un Interneta. Lietišķa informācija, praktiski padomi, izklaide, savstarpēja saziņa un daudz kas cits brīvi un bez maksas pieejams Internetā bez ģeogrāfiskiem ierobežojumiem no jebkuras vietas pasaulē un ar minimālām iemaņām datora lietošanā.

Kā tam visam piekļūt?

Teiksiet- es jau par vecu, neko jaunu nevarēšu iemācīties. Tā, iespējams, domā daudzi, bet tā nav patiesība. Būtībā datora lietošanai un Internet pārlūkošanai nemaz tik daudz iemaņu nav nepieciešams. Tās var apgūt katrs, jebkurā vecumā. Mūsu mērķis ir sniegt palīdzīgu roku šī mācību materiāla veidā. Izlasiet to un pamēģiniet! Tas nav sarežģīti.

Sākamā apskatīsim pamatlietas. Varbūt nāksies nedaudz patrenēties, pamēģināt, varbūt tiks pieļautas kļūdas, bet tas nav bīstami un neko nenojauks. Ja kāds nāks palīgā, tad vispār lieliski.

Ar nelielām pamatiemaņām ir pietiekami, lai izmantotu Internetu un pieejamos pakalpojumus.

Neierobežojiet sevi. Apgūstiet minimālas pamatiemaņas un droši dodieties klejot Interneta plašumos. Redzēsiet, kā Jūsu istaba paliek lielāka un lielāka, sienas pamazām izzūd. Apceļojiet pasauli, aplūkojiet tālu zemju muzeju krājumus, ceļojiet pilsētās, kurās vēlaties nokļūt. Sazinieties ar draugiem vai sameklējiet domubiedrus visā plašajā pasaulē.

Sākam!

Kam šis materiāls paredzēts	2
Satura rādītājs	3
Kas tas tāds- "lietotāja konts"?	6
Kāpēc tas ir tik svarīgi?	7
Lietotājvārds un parole.....	7
Lietotāja konts tiešsaistes pakalpojumos	9
Noderīgais Internets.....	10
Kā tas darbojas?	11
Adreses tīmeklī.....	11
Kas nepieciešams, lai izmantotu Internetu	12
Ierīce un programma.....	13
Pieslēgums	13
Nav datora, mobilās ierīces vai savienojuma?.....	13
Kas ir tīmekļa pārlūkprogramma?.....	14
Kā atrast un atvērt pārlūkprogrammu?.....	14
Iegūstam nepieciešamās pamatprasmes!.....	15
Pele un kā to lieto	16
Teksta un ciparu ievade.....	18
Rakstām tekstu saprotami.....	19
Labojam kļūdas!	20

Dodamies Interneta plašumos	21
Atveram tīmekļa pārlūkprogrammu.....	22
Ierakstām tīmekļa vietnes adresi	23
Droši kuģojam informācijas jūrā	24
Kā tagad tikt atpakaļ?	25
Noderīgās grāmatzīmes	26
Pievienojam adresi grāmatzīmēm	27
Meklējam Interneta plašumos.....	29
Meklētājprogrammas.....	30
Izmantojam meklētāju!	31
Izvēlamies no saraksta	32
Kaitinošie paziņojumi	33
Paziņojumi par sīkdatnēm	34
Reklāmas.....	35
Konfidencialitātes paziņojumi.....	35
Elektroniskais pasts.....	36
Kā tas strādā?.....	37
Elektroniskā pasta adrese.....	38
Ielūkojamies savā pastkastītē.....	39
Pieteikšanās piemērs Google pastā gmail.com.....	40

Lasām ziņojumus- 1.....	41
Rakstām elektronisko vēstuli- 1.....	43
Rakstām elektronisko vēstuli- 2.....	44
Pielikumi- 1.....	46
Pielikumi- 2.....	48
Izmantojam Internet iespējas	49
Skatāmies video Youtube portālā.....	50
Meklējam video Youtube portālā.....	51
Satiekamies Internetā.....	52
Videosaziņa- 1.....	53
Nedaudz par drošību	56
Bieži uzdoti jautājumi.....	57
Zinu lietotājevārdu un paroli, bet nevaru atvērt tīmekļa pakalpojumu- e- pastu, Facebook, Twitter vai citu.....	57
Nevaru tikt Internetā.....	57
Dators “neklausā” un nereaģē.....	57
Burti uz ekrāna ir par mazu	57
Par mācību materiālu.....	58

Kāpēc tas ir tik svarīgi?

Lietotājevārds un parole

Lietotāja kots tiešsaistes pakalpojumos

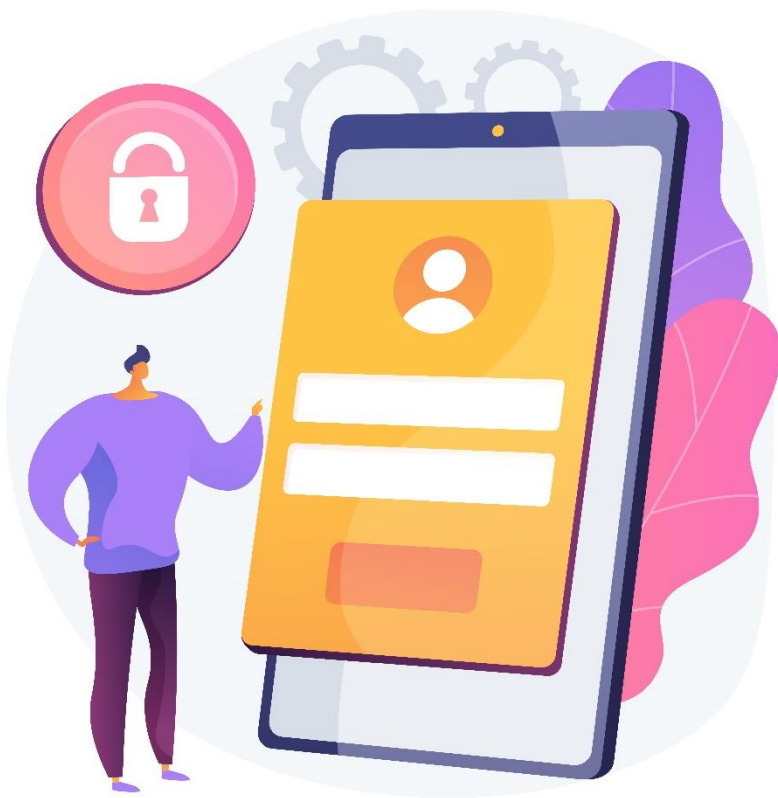


Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Lai arī tas var likties garlaicīgi, tomēr izlasiet sekojošo nodaļu. Ir svarīgi izprast lietotāja kots jēdzienu un nozīmi Internetā.

Uzzināsi, kā darbojas personalizēti pakalpojumi Internetā, kas domāti tieši Jums.

Sapratīsiet, kā darbojas galvenais aizsardzības mehānisms un kāpēc svarīgi droši uzglabāt savas paroles un lietotājevārdus.

Kas tas tāds- "lietotāja konts"?

Kāpēc tas ir tik svarīgi?

Sākumā nedaudz teorētisku pārdomu. Praksē bieži nākas saskarties ar neizpratni par šo jautājumu. Lietotāji nezina vai pazaudē, aizmirst paroles un tad nav iespējams izmantot kādu jau pierastu pakalpojumu. Tiek mainītas ierīces- datori, mobilie telefoni, planšetdatori un tad ir problēmas. Ticiet mums, šī materiāla autoriem, zināt un izprast lietotāja konta nozīmi ir svarīgi!

Vai Jūs slēdzat ārdurvis dodoties prom? Vai glabājat vērtīgas lietas ieslēgtas? Vai Jūsu automašīna ir aizslēgta, kad novietota stāvvietā? Vai Jūs atslēgas uzglabājat pietiekami rūpīgi un zināt, kur tās atrodas?

Visdrīzākais, atbildes uz šiem jautājumiem ir "Jā". Atslēgas Jums dod iespēju gan saglabāt vērtības, gan arī piekļūt šīm vērtībām.

Lietotājvārds un parole

Tieši tāpat notiek arī virtuālajā datorvidē, tikai piekaramās vai durvīs iebūvētās slēdzenes ar atslēgu vietā darbojas **Lietotājvārds** un **Parole**.

Lai lietotu kādu Internet pakalpojumu vai arī pilnvērtīgi izmantotu kādu datorierīci, piemēram, mobilo telefonu, šajā pakalpojumā jābūt iekārtotai personālai privātai darba istabai, videi, ko sauc par **Lietotāja Kontu**. Šajā piešķirtajā virtuālajā telpā Jūs varat veikt atļautās darbības un izmantot sniegtās iespējas. Lai varētu ienākt šajā istabā un darboties, tā jāatslēdz ar Lietotājvārdu un Paroli.

Tāpat kā reālās istabas atslēga, Lietotājvārds un Parole atļauj gan atslēgt, gan aizslēgt darba telpu virtuālajā vidē un nosargāt privātumu, jo atslēgām būtu jābūt tikai pie Jums.

Rūpējieties par to, lai atslēgas netiktu pazaudētas vai aizmirstas, jo tad vairs nav iespējams tikt savā pakalpojumā- tieši tāpat kā reālajā dzīvē!

Tikai abi kopā- lietotājavārds un parole ir tā atslēga, ar kuras palīdzību Jūs varat piekļūt savam e- pastam, Facebook vai citam tīklam. Tāpat arī Internetbankai. Internetbankas bieži vien lieto vēl papildus aizsardzību, piemēram, kodu karti vai kodu kalkulatoru, uz mobilo telefonu SMS atsūtītus kodus.

Lietotājavārds var būt kāds īpašs vārds, segvārds (ne vienmēr Internetā jāizmanto savs īstais vārds), e- pasta adrese, vienkārši burtu un ciparu savirknējums, kas jāieraksta tam paredzētajā lauciņā. Lietotājavārdam parasti nav svarīgi lielie vai mazie burti- var rakstīt tikai mazos. Lietotājavārds var nebūt noslēpums citiem, piemēram, Jūsu e- pasta adresi var zināt arī citi, lietotājavārds kādā sociālajā tīklā vai sarakstē būs visiem redzams.

Parole. Parole, pretēji lietotājavārdam, ir tikai Jums zināms noslēpums. Parole parasti satur lielos un mazos burtus, ciparus un simbolus. Parolei ir svarīgi lielie vai mazie burti- tā jāraksta tieši tā, kā ir.

Lietotāja konta izveidošanu sauc par **Reģistrāciju**. Tā ir vienu reizi veicama darbība un parasti jāaizpilda veidlapa Internetā.

Nekad nedodiet savu kontu paroles citiem!

Lietotāja kods ir katram pakalpojumam atsevišķi, tāpat kā katrai slēdzenei ir sava atslēga. Ideāli, ja paroles visos kontos tiek izmantotas dažādas.

Nākošajās nodaļās apgūsim prasmju minimumu, lai droši varētu darboties Interneta vidē. Tas nemaz nebūs grūti!

No vienas puses, datorsistēmas var pārsteigt ar savu dažādo izskatu. tāpat arī izmantojamo programmu daudzums ir iespaidīgs. Neviens nepārzina pilnīgi visas esošās programmas un tas arī nav nepieciešams. No otras puses- pamatdarbības ir līdzīgas lielā daļā gadījumu. Pievērsiet uzmanību veicamā uzdevuma būtībai, nemēģiniet burtiski visu "iekalt" atmiņā.

Atcerieties- dators ir tikai instruments.

Lietotāja kots tiešsaistes pakalpojumos

Publiski pieejamās informācijas atrašana un aplūkošana Internetā ir bez maksas un lietotāja **kots nav nepieciešams**.

Kots ir nepieciešams personalizētiem pakalpojumiem, piemēram, e- pasta izmantošanai, internetbankām, sociālajiem tīkliem (Facebook) un līdzīgās vietās.

Internet bankās lietotāja kontu izveido pati banka. Turpretī lielākajā daļā Internet pakalpojumu lietotāja kontu reģistrē pats lietotājs, varbūt ar kāda cita palīdzību. Katram servisam nepieciešams savs kots.

Ja kots jau ir izveidots un darbojas:

Lai izlasītu vai nosūtītu elektroniskā pasta vēstules: e- pasta lapā jāieraksta lietotājvārds un parole.

Lai pieslēgtos Facebook: Facebook lapā jāieraksta lietotājvārds un parole.

Lai pieslēgtos Tik- Tok: Tik- Tok lapā jāieraksta lietotājvārds un parole.

Lai apskatītos vai iesniegtu elektrības rādījumus: servisa sniedzēja lapā jāieraksta lietotājvārds un parole.

Lai izmantotu kādu citu elektronisku pakalpojumu: nu Jūs jau zināt, kas jādara...

Katrā no šiem pakalpojumiem būs atšķirīgs lietotāja kots un atšķirīgi arī lietotājvārdi un paroles.

Dažos gadījumos varbūt vēl būs jāzina vēl kautkas papildus, piemēram, kods no kodu kartes.

No piemēra redzams, ka visos minētajos gadījumos jāveic viena un tā pati darbība, lai arī vizuālais izskats un noformējums un pakalpojuma specifika atšķiras.

Kā tas darbojas?

Adreses tīmeklī

Internets ir viena no visplašāk lietotajām informācijas apmaiņas sistēmām mūsdienās. Populārākais no Internet izmantošanas veidiem ir tīmekļa lapu apmeklēšana un aplūkošana.

Kas tas tāds- Internets?

Aplūkosim Internet darbības pašus pamatus vispārējai izpratnei.

Uzzināsi, kas ir tīmekļa lapu adreses un dažus padomus, kā tās ievadāmas.

Nebaidieties- jālasa nebūs daudz!

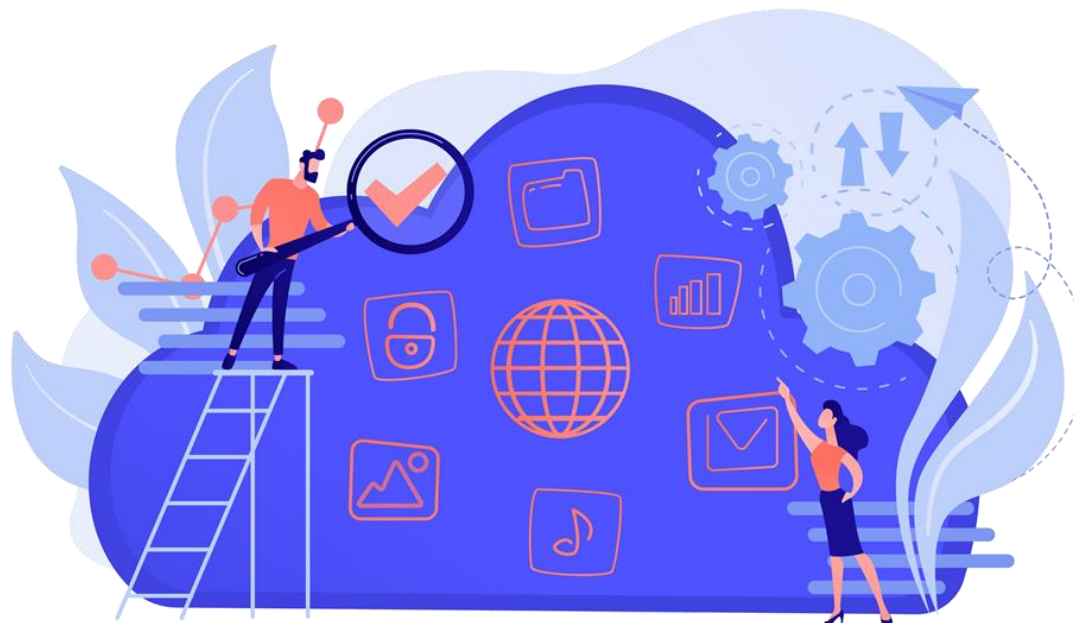


Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Kā tas darbojas?

Internets nav firma vai kompānija, tas nepieder nevienam. Dažāda veida informācija - teksti, attēli, video, audio izkārtoti speciālā veidā Internet vietnēs un šīs vietnes ir savstarpēji savienotas vienotā lielā datortīklā. To sauc par Vispasaules tīmekli- WWW (World Wide Web). Vietnes var sastāvēt no daudzām, daudzām lapām, kurās informācija izvietota un sakārtota.

Jebkurš var izveidot kādu resursu vai pakalpojumu un publicēt to Internetā. Jebkurš var izmantot kādu publiski pieejamu resursu, piemēram, publicēt video par savu brīvdienu, nosūtīt e- pastu draugam, lasīt ziņas un spēlēt spēles, iegūt jaunu salātu recepti. Jāmāk tikai atrast.

Adreses tīmeklī

Lai varētu ko atrast šajā gigantiskajā vispasaules datortīklā, Internet vietnēm piešķir adreses. To nozīme ir tāda pati, kā Jūsu mājas vai dzīvokļa adresei.

Piemēram, šīs ir tīmekļa vietnes adreses: **ritineitis.lv** **www.nordplusonline.com** **www.bbc.com**

Mūsdienās www burtu izmantošana nav obligāta. Tas atvieglo adreses uzrakstīšanu.

Adresēs nav atstarpju, viss jāraksta kopā, ar punktiem un mazajiem burtiem.

Ja nav zināma adrese- ir pieejams meklētājs, kas atradīs vajadzīgo pēc tēmas, ja kāds šādu informāciju ir publicējis Internetā.

Parasti publiski pieejamai informācijai lietotāja konts nav nepieciešams.

Ierīce un programma

Pieslēgums

Nav datora, mobilās ierīces vai savienojuma?

Kas ir tīmekļa pārlūkprogramma?

Kā atrast un atvērt pārlūkprogrammu?



Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Šajā nodaļā uzzināsi, kas ir nepieciešams Internet pārlūkošanai.

Tāpat kā virtuvē ēdiena pagatavošanai arī šeit ir nepieciešamas noteiktas sastāvdaļas veiksmīgam darbam. Mūsu gadījumā gan šo nepieciešamo lietu nav nemaz tik daudz.

Iemācīsies atrast tīmekļa pārlūkprogrammu datorā, uzzināsi, ka tās var būt dažādas.

Ierīce un programma

Lai izmantotu Internet pakalpojumus, nepieciešama kāda datorierīce. Tas var būt gan stacionāri izvietots dators, gan portatīvais dators, gan planšete vai mobilais tālrunis ar Internet iespējām. Vēl nepieciešama pārlūkprogramma - speciāla programma tīmekļa lapu pārlūkošanai. Aplikācijas uz mobilajām ierīcēm parasti paredzētas vienas konkrētas darbības veikšanai, piemēram, e- pastam, bet pārlūkprogramma ļauj aplūkot tīmekļa vietnes un meklēt informāciju.

Pieslēgums

Ar ierīci vien nepietiek, mums nepieciešams vēl kautkāda veidā šo ierīci pievienot pasaules globālajam tīklam Internet. To parasti nodrošina Internet pakalpojumu sniedzēji - firmas, kas spēj nodrošināt pieslēgumu Jūsu dzīvesvietā, vai mobilo tālrunu operatori. Pieslēgums var būt gan ar kabeli (speciālu vadu), speciālu ierīci, bezvadu pieslēgums, mobilā operatora pieslēgums. Daudz variantu, galvenais, ka tādām jābūt.

Nav datora, mobilās ierīces vai savienojuma?

Nav datora vai Internet pieslēguma? Ne vienmēr nepieciešams personisks dators ar pieslēgumu. Varbūt ir nepieciešamība vai vēlēšanās izmantot Internet tīklu epizodiski, varbūt tikai izmēģināt?

Nav problēmas. Mūsdienās dažādās valstīs ir pieejami dažādi risinājumi, piemēram, publiskie Internet pieejas punkti, bibliotēkas, pašvaldības, biedrības. Var būt, ka šajā piekļuves punktā ir ne tikai pieejams Internets bez maksas, bet arī nāks palīgā zinošs konsultants.

Interesējieties savā apkārtnē!

Kas ir tīmekļa pārlūkprogramma?

Lai skatītos televīzijas programmas, nepieciešams televizors. Lai kautko darītu uz datorsistēmas, parasti ir nepieciešama programma šīs darbības veikšanai. Lai pārlūkotu Internet vietnes, nepieciešama tīmekļa pārlūkprogramma - **Browser**. Tās var būt dažādas un atšķiramas pēc to nosaukuma un ikonas (pogas) attēla.

Populāras programmas ir **Mozilla Firefox, Google Chrome, Opera, Safari, Microsoft Edge**. Uz vien datora var būt arī vairākas pārlūkprogrammas. Kuru no tām izmantot vislabāk? Atbilde- kura ir pieejama vai kura patīk. Darbības Internet pārlūkošanā visās programmās ir ļoti līdzīgas.

Svarīga vieta ir adreses lauciņš, kur ievada tīmekļa vietnes adresi.

Kā atrast un atvērt pārlūkprogrammu?

Parasti pārlūkprogrammas zīmīte- ikona ir atrodama uz darbvirsmas un arī ekrāna apakšējā daļā uz tā saucamās uzdevumjoslas.

Pamēģiniet atrast pārlūkprogrammas ikonu uz sava datora!



Ja Jūsu datorā šādu ikonu nav, varbūt nav arī pārlūkprogrammas. Microsoft Windows sastāvā parasti jau ir pārlūkprogramma Edge, bet var pievienot arī citas. Palūdziet kādu zinošāku pievienot datoram pārlūkprogrammu (tās ir bezmaksas) un izvietot palaišanas ikonas uz darbvirsmas vai uzdevumjoslā ērtākai lietošanai.

Pele un kā to lieto

Kas ir tastatūra?

Teksta un ciparu ievade

Teksta un ciparu ievade

Rakstām tekstu saprotami!

Labojam kļūdas!

Nevienu darbu nevar veikt bez piepūles. Arī Internet izmantošanai nāksies nedaudz patrenēties.

Pamēģināsim pārvaldīt datoru, lietojot peli.

Arī nedaudz rakstīšanas iemaņu nenāks par sliktu. Pārlūkprogrammai jāzina uz kuriem mēs gribam doties tīmekļa plašumos.



Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Pele un kā to lieto

Lai ieslēgtu gaismu, jānospiež slēdzis, lai lasītu grāmatu, jāpāršķir lappuses, lai pusdienotu- jālieto galda piederumi. Lai datoram dotu komandu darbībai, galvenais rīks ir pele.

Datorpeles var būt dažāda izmēra un krāsas. Ir speciāli piemērotas peles cilvēkiem, kam nav ērti darboties ar parasto datorpeli.

Parasti datorpeli ir divas nospiežamas pogas- labā un kreisā ar ritināmu ritenīti pa vidu starp tām. Pelei jāatrodas uz plakanas virsmas vai speciāla paliktņa, tā nav jāceļ gaisā. Lai arī portatīvajiem datoriem ir speciāls skārienjutīgs panelis, tiem var pievienot parasto datorpeli ērtākām darbām.

Visbiežāk izmanto peles **kreiso** pogu. Pareizi un ērti novietojot plaukstu uz peles, rādītājpirksts būs virs peles kreisās pogas.

Peles rādītājs datora ekrānā izskatās kā bultiņa. To sauc par peles kursoru. Bultiņa pārvietojas līdz ar peles pārvietošanu pa virsmu. Kad bultiņa pārvietota vajadzīgajā vietā uz ekrāna, jānospiež peles kreisā poga. Šo darbību sauc par "**klikšķi**"

Lai arī tas viss izklausās vienkārši, labāk ir pamēģināt un patrenēties kādā vienkāršā datorspēlē.

Pamēģiniet!

Pārvietojiet datorpeli un pavērojiet bultiņas kustību ekrānā.

Palūdziet kādam lai uz datora atver kādu vienkāršu datorspēli, piemēram, **Buble Shooter** (www.shooter-bubble.com), **Mouse Accuracy** (mouseaccuracy.com).



Kas ir tastatūra?

Kā uzrakstīt e- pasta vēstuli, ievadīt Internet vietnes adresi, ierakstīt lietotājevārdu un paroli, rakstīt skaitļus un tekstu? Šim nolūkam paredzēta tastatūra. Uz tās izkārtoti taustiņi burtu un skaitļu ievadei.

Uz tastatūras arī ir izvietoti arī speciālas nozīmes taustiņi, piemēram, lielajiem burtiem, komandtaustiņi, kas veic kādu noteiktu darbību. Tos parasti izmanto vienlaicīgi ar rakstzīmju taustiņiem. Ir arī taustiņi rakstzīmju dzēšanai.

Profesionāli datoroperatori rakstzīmju ievadei izmanto visus desmit pirkstus, bet var izlīdzēties arī ar vienu, dažos gadījumos ar diviem pirkstiem.

Pamatā rakstzīmju izvietojums uz dažādām tastatūrām ir vienāds. Tie ir latīņu alfabēta burti, bet var būt arī papildus citas valodas rakstzīmes. Portatīvo datoru tastatūru izskats var atšķirties, bet taustiņu izvietojums ir tāds pats.

Pamēģiniet!

Aplūkojiet sava datora tastatūru. Atrodiet taustiņus ar cipariem, burtiem. Atrodiet papildtaustiņus **Caps Lock, Shift, Enter** (Return).



Teksta un ciparu ievade

Parasti lai norādītu teksta ievades vietu, piemēram, lietotājevārda vai tīmekļa adreses ierakstīšanas laukā, e-pasta ziņā vai citur, pirms sāk rakstīt, jānovieto peles bultiņa šajā vietā un jāveic klikšķis ar peles kreiso pogu. Pēc šīs sagatavošanās darbības veikšanas, būtu jāparādās mirgojošai vertikālai svītriņai tajā vietā, kur parādīsies teksts (ir arī izņēmumi).

Lai ievadītu rakstzīmi, viegli nospiediet nepieciešamo taustiņu uz tastatūras un uzreiz atlaidiet to. To var izdarīt ar vienu pirkstu. Izmantojiet ciparu rindu tastatūras augšpusē skaitļiem un taustiņus ar burtiem tekstam.

Lai ievadītu atstarpi (tukšumzīmi), jānospiež un jāatlaiž garais taustiņš tastatūras apakšējā rindā. Parasti starp vārdiem izmanto vienu atstarpi

Pamēģiniet!

Pagaidām izlaidīsim tādas lietas kā lielie un mazie burti, teksta labošana, pāriešana jaunā rindā, simboli un citas.

Palūdziet kādam lai atver datorā kādu teksta ievades programmu. Pamēģiniet ievadīt kādu teikumu vai vienkārši burtus un skaitļus. Atrodiet uz tastatūras punktu, semikolu, komatu.

Rakstām tekstu saprotami

Reāls teksts satur arī lielos burtus, rindiņas un rindkopas. Lielo burtu rakstīšanai var izmantot divas metodes. Vienā varian tā izmanto papildus taustiņu **Shift**. Tie ir divi, abās tastatūras pusēs, abi ar vienādu nozīmi.

Lai rakstītu lielo burtu vai simbolu no tastatūras augšējās rindas, uz taustiņiem redzami virs cipariem - ar kreisās rokas pirkstu nospiež taustiņu **Shift** tastatūras kreisajā pusē un, turot nospiešu, ar otras rokas pirkstu nospiež taustiņu ar vajadzīgo burtu vai simbolu un tad abus taustiņus atlaiž.

Otrs variants. Nospiež taustiņu **Caps Lock** tastatūras kreisajā pusē un tad nospiež rakstzīmes taustiņu. Lielie burti rakstīsies tik ilgi, kamēr taustiņu Caps Lock nenospiedīs atkārtoti. Tomēr šajā veidā nevar uzrakstīt simbolus, piemēram, e - pasta simbolu @.

Pamēģiniet!

Palūdziet kādam lai atver datorā kādu teksta ievades programmu. Pamēģiniet ievadīt kādu teikumu, ievērojot atstarpes, lielos un mazos burtus. pamēģiniet uzrakstīt izsaukuma zīmi, jautājuma zīmi, e pasta simbolu @.

Labojam kļūdas!

Atšķirībā no uz papīra rakstīta teksta, ievadīto datorā var labot. Tomēr, tā kā dators nedomā, rakstītājam pašam jānorāda labojamā vieta. Darbības vietu norāda mirgojošā vertikālā līnija - teksta kursora (iespraušanas punkts). Teksta kursoru var brīvi novietot jebkurā uzrakstītā teksta vietā, izmantojot peles kreisās pogas klikšķi.

Izlabot nepareizi uzrakstīto rakstzīmi nevar, bet to var nodzēst un uzrakstīt pareizo.

Lai nodzēstu pēdējo uzrakstīto rakstzīmi nospiediet un atlaidiet taustiņu **Backspace**, kas atrodas ciparu rindas beigās.

Lai nodzēstu rakstzīmi teksta vidū, novietojiet peles kursoru aiz šīs rakstzīmes un noklikšķiniet peles kreiso pogu. Tad nospiediet taustiņu Backspace vienu reizi. Uzrakstiet pareizo rakstzīmi.

Lai turpinātu rakstīt tālāk, noklikšķiniet ar peli teksta beigās.

Pamēģiniet!

Palūdziet kādam lai atver datorā kādu teksta ievades programmu. Pamēģiniet ievadīt kādu teikumu, pamēģiniet nodzēst un aizvietot kādu rakstzīmi.

Atveram tīmekļa pārlūkprogrammu

Ierakstām tīmekļa vietnes adresi

Droši kuģojam informācijas jūrā

Kā tagad tikt atpakaļ?

Noderīgās grāmatzīmes

Pievienojam adresi grāmatzīmēm



Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Šajā nodaļā uzzināsi, kā pārlūkot Interneta plašumus- kas ir jāizdara vispirms un kā pārvietoties no vienas lapas uz otru, atgriezties atpakaļ.

Pietiks ar pamatzināšanām- peles klikšķi un pavisam nedaudz teksta rakstīšanas.

Atveram tīmekļa pārlūkprogrammu

Vispirms jāieslēdz dators un jāsaagaida, kamēr tas ieslēdzas pilnībā. Nākošais solis ir atrast tīmekļa pārlūkprogrammas ikonu un atvērt pārlūkprogrammu.

Visvienkāršāk tas izdarāms, ja pārlūkprogrammas ikona atrodas ekrāna apakšējā daļā - uzdevumjoslā. Uzvirziet peles rādītāju uz šīs ikonas un veiciet klikšķi ar peles kreiso pogu:

Ja pārlūkprogrammas ikona nav uzdevumjoslā, palūdziet kādu zinošāku palīgu novietot to uz šīs joslas. Nākošreiz būs ērti programmu atkal atvērt.

Ja programmas ikona atrodas uz ekrāna- datora darbvirsmas, novietojiet peles rādītāju uz šīs ikonas, veiciet klikšķi ar peles kreiso pogu un nospiediet tastatūras taustiņu Enter, kas atrodas tastatūras burtu zonā pa labi:



Piemērā apskatīta programmas Microsoft Edge atvēršana, citām programmām jāveic līdzīgas darbības.

Ierakstām tīmekļa vietnes adresi

Atverot pārlūkprogrammu, visdrīzāk, tā jau atvērs kādu iepriekš iestatītu sāukmlapu Internetā. Tā var būt jebkura un var būt arī patreiz nevajadzīga.

Lai pārlūkprogramma atvērtu noteiktu lapu Internetā, tai ir jāzina uz kurieni doties. Šo norādījumu var veikt, ierakstot pārlūkprogrammā vajadzīgo tīmekļa vietnes adresi, piemēram, **ritineitis.lv**

Lai ierakstītu zināmu adresi pārlūkprogrammā, ir jānovieto peles bultiņa virs pārlūkprogrammas adreses lauka un jānoklikšķina ar peles kreiso pogu.

Tad jāievada vietnes adrese no tastatūras. Adresei jābūt precīzai, bet Jūs jau zināt, kā kļūdas izlabot.

Kad ar adresi viss kārtībā, nospiediet taustiņu **Enter** uz datora tastatūras.

Ja viss ir sanācis, atvērsies tīmekļa vietnes pirmā lapa.

Šī darbība ir līdzīga visās tīmekļa pārlūkprogrammās.



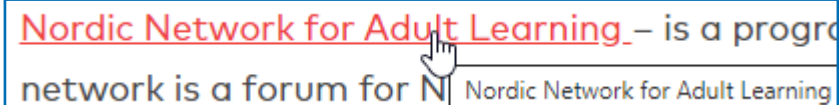
Droši kuģojam informācijas jūrā

Lai arī mums nav iespējams mainīt Internet lapas izskatu un izkārtojumu, mēs varam izmantot visas iespējas, ko tā piedāvā. Bieži vien lapas ir garas, satur daudz informācijas un tāpēc datora ekrānā nav redzams viss tās saturs. Par to liecina tā saucamā ritjosla pārlūkprogrammas labajā pusē.

Ko darīt? Visērtāk ir izmantot ritenīti starp peles pogām. Ar to aprīkotas praktiski visas datorpeles. Pamēģiniet ar rādītājpirkstu pagriezt šo ritenīti uz vienu un tad uz otru pusi. Tīmekļa lapai datora ekrānā vajadzētu ritināties uz leju vai uz augšu, atklājot saturu, kas iepriekš nebija redzams.

Tīmekļa lapās iebūvēti tematiskie satura rādītāji, norādes, darbības pogas, kas var lietotāju aizvest uz nākošo lapu vai pavisam citu tīmekļa vietni. Lai pārlūkprogramma saprastu ko lietotājs vēlas, jāliek lietā peles kreisās pogas klikšķis.

Ja kādā norādē, tekstā, uz attēla, pogas ir paredzēta darbība, peles rādītājs šajā vietā pārvērtīsies no bultiņas par rokas attēlu ar izstieptu rādītājpirkstu. Visur, kur parādās šāda roka, iespējams noklikšķināt ar peles kreiso pogu un veikt pāreju uz citu (nākošo) lapu vai veikt darbību:



Parasti šīs klikšķināmās vietas ir izceltas ar atšķirīgu krāsu vai noformējumu.

Ņemiet vērā, ka tīmekļa lapu izskats un izkārtojums ir pilnīgi to īpašnieku un izstrādātāju ziņā. Tās var būt ļoti dažādas - ar satura rādītājiem, paskaidrojošiem tekstiem, krāsainām pogām un citiem elementiem.

Visur, kur peles rādītājs mainās uz rokas attēlu, var noklikšķināt un tikt tālāk.

Kā tagad tikt atpakaļ?

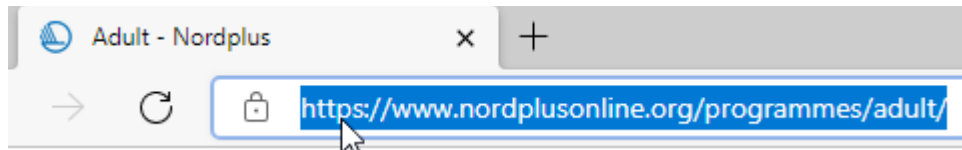
Klikšķinot uz satura rādītāju ierakstiem, saitēm, norādēm mēs virzāties aizvien tālāk dziļāk tīmekļa lapā vai arī pat pārslēdzāties uz citu resursu, jo Internet tīmeklī dažādas vietnes var būt savstarpēji saistītas. Piemēram, sākot skatīties ziņu lapu, mēs varam nokļūt salātu recepšu krājumā un valsts bibliotēkas lapā.

Kā pārtraukt pārlūkošanu un atgriezties atpakaļ?

Atkarīgs no Jūsu vēlmēm. Ja vēlaties pašķirt vienu tīmekļa lapu atpakaļ, pārlūkprogrammas augšējā joslā nospiediet pogu (izmantojot peles kreisās pogas klikšķi) ar bultiņas apzīmējumu pa kreisi:



Ja vēlaties atvērt jaunu, citu tīmekļa adresi, noklikšķiniet uz iepriekšējās adrese vienu reizi un ievadiet jauno, kā aprakstīts iepriekš. Pēc klikšķa veikšanas iepriekšējā adrese iekrāsosies zilā tonī-tas ir normāli. Rakstot jauno adresi iepriekšējā automātiski nodzēsīsies:

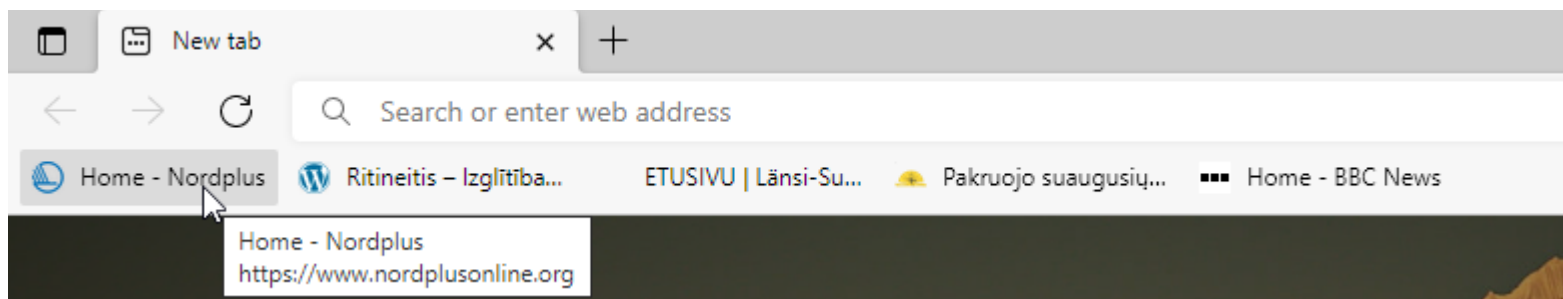


Noderīgās grāmatzīmes

Grāmatu lasīšanā daudzi izmanto dažādas grāmatzīmes, lai viegli varētu atkal atrast nepieciešamo lappusi. Tīmekļa pārlūkprogrammās iebūvēta tāda pat iespēja. Parasti Interneta lietotājam ir noteiktas visbiežāk atkārtoti apmeklētās tīmekļa vietnes. Piemēram, e- pasta vietne, iecienītākā ziņu lapa, sociālo tīklu lapas.

Lai katru reizi atkārtoti nebūtu jāraksta vietnes adrese, to var pievienot grāmatzīmēm. Visās populārās tīmekļa programmās iespējams pievienot redzamu grāmatzīmju joslu un tur izvietot savu iecienītāko lapu norādes. Un tad ar tikai vienu peles kreisās pogas klikšķi varēs tās atvērt! Nebūs atkārtoti jāraksta tīmekļa lapas adrese!

Te gan vislabāk uzaicināt kādu palīgu, kas Jūsu izmantotajā tīmekļa pārlūkā ieslēgs grāmatzīmju joslu, jo ne visās programmās tā ir pieejama uzreiz- padarīs to redzamu un pieejamu:



Pamēģiniet!

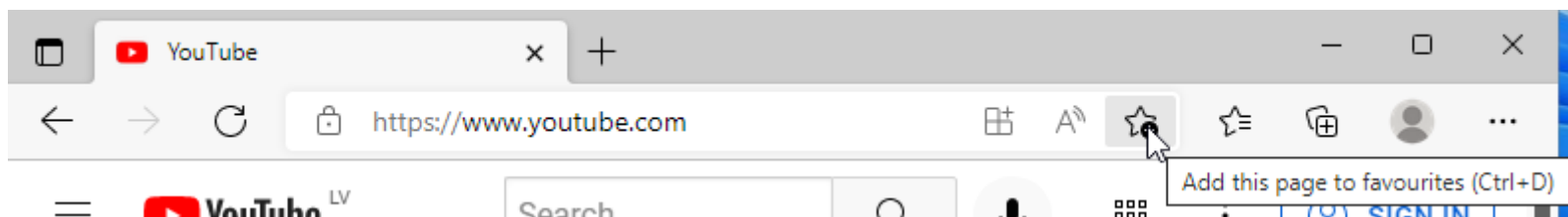
Palūdziet kādam ieslēgt redzamu grāmatzīmju joslu Jūsu pārlūkprogrammā.

Pievienojam adresi grāmatzīmēm

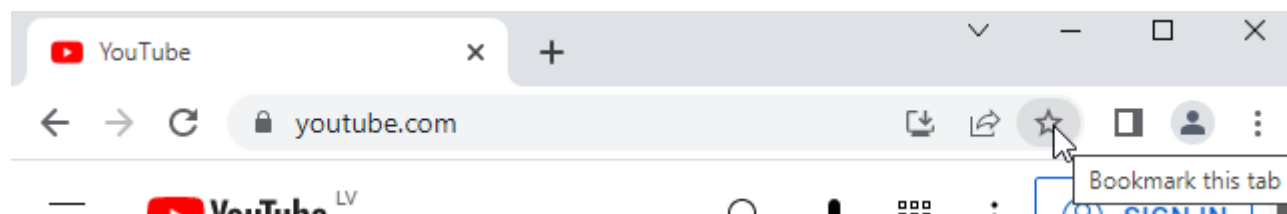
Sākumā grāmatzīmju josla ir tukša, biežāk lietojamās un iecienītās tīmekļa adreses tai ir jāpievieno. Tas nav sarežģīti un ir izdarāms ar to pašu peles kreisās pogas nospiešanu- klikšķi.

Pirmo reizi gan tīmekļa lapa būs jāatver "klasiskā" veidā- ierakstot adresi, kā aprakstīts iepriekš, vai sameklējot tīmekļa meklētājā.

Lai pievienotu atvērto lapu grāmatzīmju joslai, jānoklikšķina ar peles kreiso pogu uz zvaigznītes apzīmējuma pārlūkprogrammas adresu joslā. Praktiski visām pārlūkprogrammām šī poga atrodas adresu joslas labajā pusē:



Zvaigznītes apzīmējums var būt nedaudz atšķirīgs dažādās tīmekļa pārlūkprogrammās:

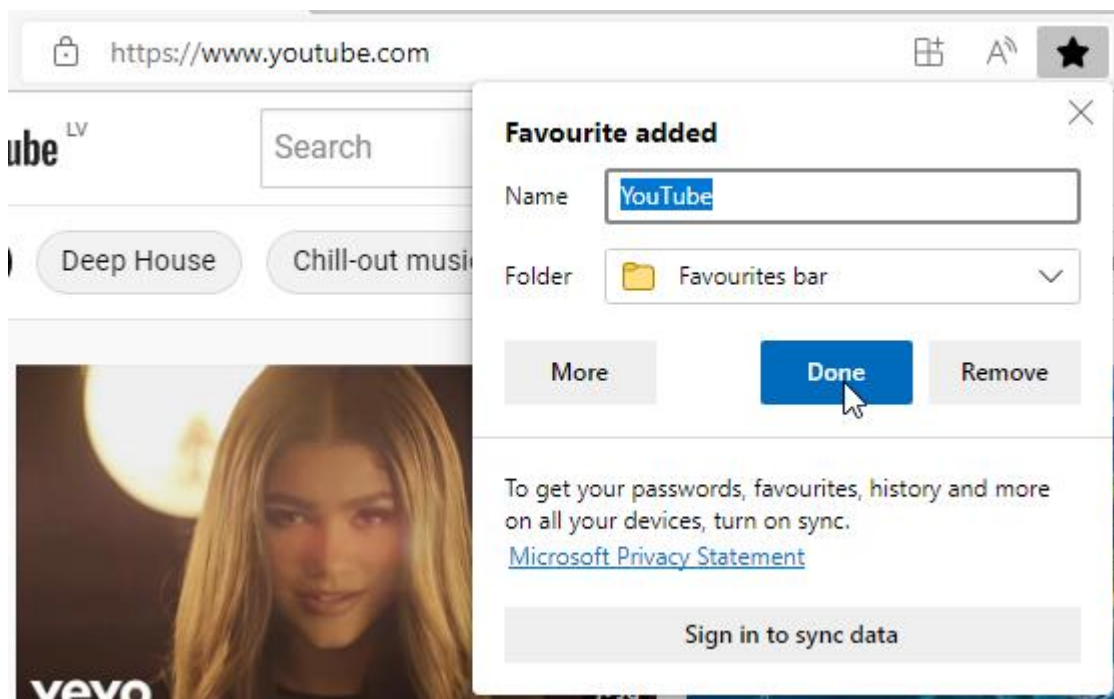


Tālāk jāveic nākošā darbība- jāapstiprina tīmekļa lapas adrese pievienošana grāmatzīmēm- turpinājums nākošajā lapā.

Pievienojam adresi grāmatzīmēm

Pēc noklikšķināšanas uz zvaigznītes, atvērsies atsevišķs paziņojums. Šādus paziņojumus sauc par **Dialoga Logiem** un tur parasti vēl kautko var pamainīt, papildināt un palabot.

Šajā gadījumā visvienkāršāk ir nedarīt neko, bet tikai apstiprināt darbību ar pogas **Done** nospiešanu. To dara ar to pašu peles kreisās pogas klikšķi:



Pogas uzraksts **Done** var būt arī citā - Jūsu datorsistēmas un programmas valodā. Pēc apstiprināšanas parādīsies jauns ieraksts programmas grāmatzīmju joslā.

Meklētājprogrammas

Izmantojam meklētāju!

Izvēlamies no saraksta



Image created by pikisuperstar (www.freepik.com)

Pašlaik Internetā pieejamas gandrīz divi miljardi darbojošos tīmekļa lapu. Iedomājieties šo skaitli ar deviņām nullēm!

Kā šajā apjomā vispār var kaut ko atrast?

Nākošajā nodaļā izzināsim tīmekļa meklētājus un kā ar tiem darboties.

Meklētājprogrammas

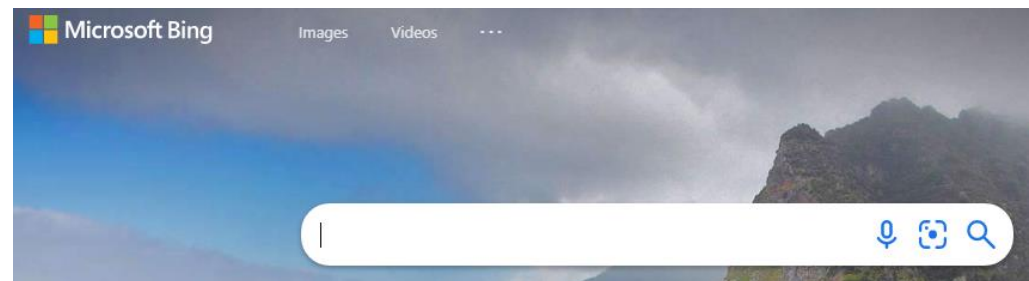
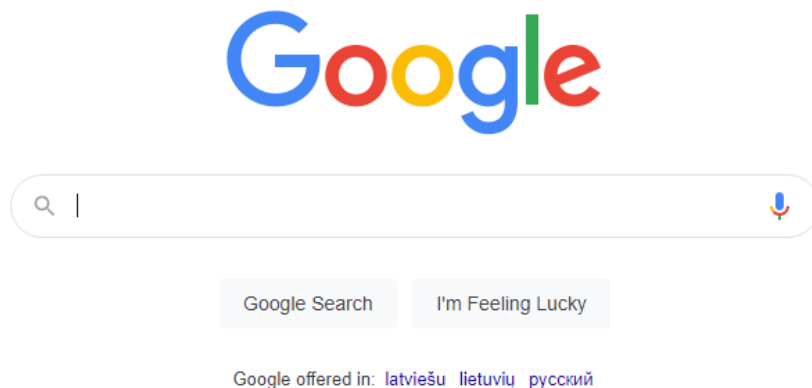
Ja tīmekļa vietnes adrese ir zināma, tad viss ir vienkārši - ierakstām to pārlūkprogrammas adreses laukā un nospiežam taustiņu Enter uz tastatūras.

Ko darīt, ja adrese nav zināma, bet nepieciešams sameklēt kādu informāciju pēc tās tēmas?

Talkā nāks tīmekļa meklētāji. Būtībā tās ir specializētas Internet lapas, sava veida Internet katalogi, kur pēc tēmas, pilna vai daļēja priekšmeta nosaukuma var sameklēt interesējošo.

Meklētāji vairāki, tiem ir savas tīmekļa adreses, kuras būtu vērts iegaumēt. Populāri meklētāji ir Google meklētājs adresē **google.com** un kompānijas Microsoft meklētājs adresē **bing.com**. Tās ir vienkārši adreses, kas jāieraksta tīmekļa pārlūkprogrammā un jāatver.

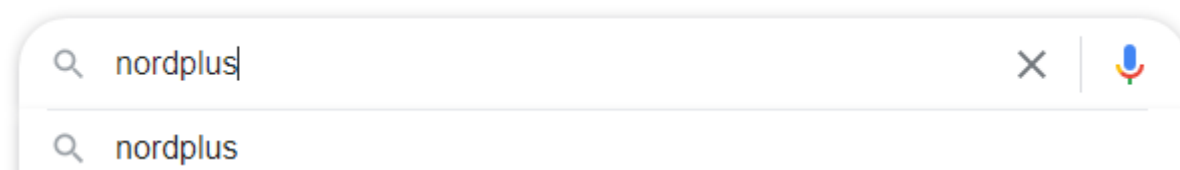
Meklētājprogrammas ir līdzīgas, tajās izvietots speciāls lauciņš meklējamā priekšmeta vai temata norādīšanai. Ievadīt meklējamo gan nāksies pašiem.



Izmantojam meklētāju!

Lai izmantotu tīmekļa meklētāju, vispirms tas ir jāatver. Atveriet tīmekļa pārlūkprogrammu, ierakstiet adreses laukā adresi **google.com** vai **bing.com**. Kā ierakstīt adresi jau apskatīts materiālā iepriekš. Nospiediet taustiņu Enter uz tastatūras.

Novietojiet peles rādītāju virs tēmas ievadišanas lauka un noklikšķiniet ar peles kreiso pogu. Ievadiet meklējamo priekšmetu vai tematu, piemēram, "nordplus":



Nospiediet taustiņu **Enter** uz tastatūras.

Meklētājs parādīs tīmekļa lapu sarakstu, kas visvairāk atbilst meklējamajai tēmai- pirmās desmit atrastās adreses. Rezultātā nebūs viena vienīga adrese, bet būs lapu saraksts. Augšpusē būs vairāk atbilstošās. Sarakstā būs noklikšķināmas saites uz atrastajām lapām un īss kopsavilkums vai apraksts par katras atrastās lapas saturu.

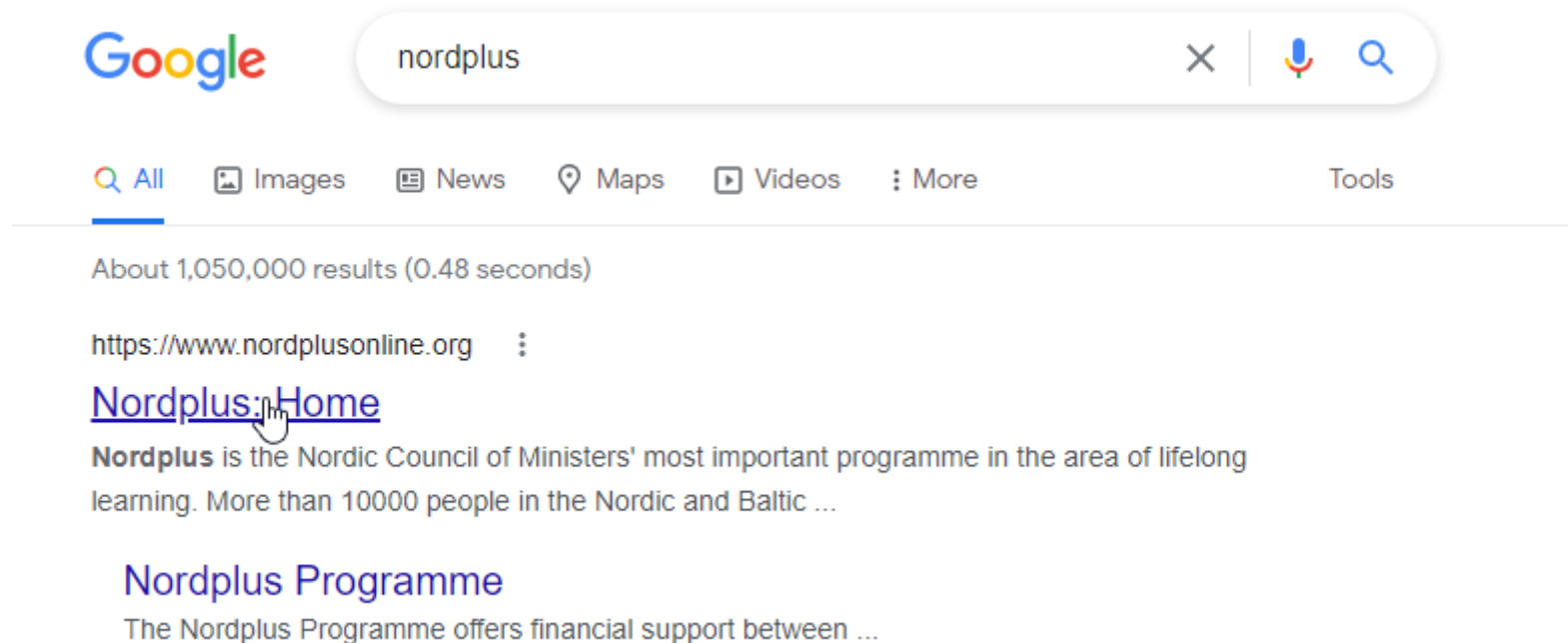
Atcerieties, ka garo sarakstu var pārlūkot, paritino to ar peles rullīti uz apakšu vai uz augšu, jo tas viss neietilps datora ekrānā!

Līdzīgi kā sabiedriskajā bibliotēkā- ja jūs jautāsi darbiniekam grāmatas par, piemēram, ziemeļvalstīm, darbinieks atnesīs vairākas grāmatas, varbūt pat veselu kaudzi. Jums būs jāizvēlas piemērotākā.

Izvēloties vispārīgu un populāru tematu var būt pat vairāki miljoni atrasto rezultātu, bet nav jāuztraucas- visvairāk atbilstošie būs pirmajā desmitniekā.

Izvēlamies no saraksta

Atrasto rezultātu sarakstā izvēlieties jūsu prāt interesantāko un atbilstošāko meklētajai tēmai vai priekšmetam. Novietojiet peles rādītāju uz lapas nosaukuma - tas būs izcelts citā krāsā, parasti zilā, peles rādītājs nomainīsies uz roku ar izstieptu rādītājpirkstu, un veiciet peles kreisās pogas klikšķi. Ielādēsies un atvērsies Jūsu izvēlētajā lapā:



Paziņojumi par sīkdatnēm

Reklāmas

Konfidencialitātes paziņojumi



Image created by studio4rt (www.freepik.com)

Atverot Internet lapu parādās visādi paziņojumi?
Krāsaini logi uzlec un piedāvā visādas preces?
Nesaprotama un traucējoša informācija?
Šajā nodaļā uzzināsiet, kāpēc tā notiek un ko darīt.

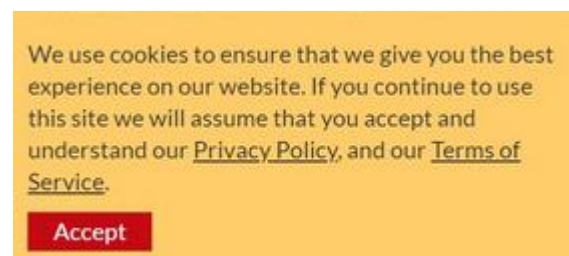
Paziņojumi par sīkdatnēm

Internet lapu veidošanā un uzturēšanā tiek izmantotas dažādas tehnoloģijas un to īpašniekiem jāievēro arī spēkā esošā likumdošana. Nav atšķirības starp darbībām reālajā dzīvē un virtuālajā.

Viena no tehnoloģijām, kas tiek izmantota praktiski visās tīmekļa lapās, ir sīkdatnes (Cookies). Sīkdatnes nodrošina lapas darbību un arī saglabā informāciju tieši par Jūsu paradumiem un interesēm. No vienas puses tas nodrošina lapas pielāgotību tieši Jums, no otras puses sīkdatnes satur informāciju par tieši Jūsu interesi. Piemēram, ja Jūs tīmeklī meklējat informāciju par kādu produktu vai pakalpojumu, tad vēlāk citās Internet lapās būs reklāmas tieši par šo preci vai pakalpojumu. Tā strādā sīkdatnes.

Tā kā sīkdatnes satur šo personisko informāciju, likumdevējs ir nolēmis, ka Internet lapas īpašniekam ir jābrīdina lietotājs ar sīkdatņu izmantošanu. Tāpēc ir šie kaitinošie dažāda lieluma un izskata paziņojumi par sīkdatnēm.

Ko darīt- ja vēlaties, izlasīt, un nospiest apstiprinošās darbības pogu. Poga "Nepiekrist" šajos paziņojumos ir sastopama retāk. Piekrišana nav nekas slikts. Vienkārši tā Internets strādā.



Parasti šis paziņojums pēc apstiprināšanas tajā pašā tīmekļa vietnē atkārtoti vairs neparādās.

Reklāmas

Reklāmas, reklāmas, reklāmas. Kur nu bez tām. Tīmekļa lapu uzturētāji mēģina arī nopelnīt vai vismaz atgūt Internet vietnes uzturēšanas izdevumus. Reklāmu izvietošana ir viens no veidiem kā to panākt.

Ko darīt? Neko, jāsamierinās ar to.

Reklāmas var būt visdažādākā izskata, lieluma un noformējuma. Tās var parādīties pēkšņi un pa visu ekrānu, aizsedzot lapas saturu uz noteiktu laiku.

Te nekas nav līdzams. Esiet saprotoši.

Konfidencialitātes paziņojumi

Konfidencialitātes paziņojums faktiski ir informācija par Jūsu datu apstrādi un izmantošanu (sk. iepriekš par sīkdatnēm). Ir pieņemts to izvietot kautkur Internet lapā klikšķināmas saites veidā, bet tas var būt arī redzams paziņojums pirms kāda pakalpojuma izmantošanas. Piemēram, pirmo reizi izmantojot Google meklētāju, būs redzams šis paziņojums.

Ko darīt? Ja vēlaties, izlasīt, un piekrist, ja plānojat izmantot tieši šo pakalpojumu.

Tas nav nekas bīstams. Vienkārši pakalpojuma sniedzējs apraksta kā rīkosies ar Jūsu datiem. Būtībā tā ir vienošanās starp jums un Internet servisa uzturētāju.

Pieredze rāda, ka šos paziņojumus reti kas lasa, jo īstenībā nav jau citu variantu, kā piekrist.

Kā tas strādā?

Elektroniskā pasta adrese

Ielūkojamies savā pastkastītē

Pieteikšanās piemērs Google pastā gmail.com

Lasām ziņojumus

Rakstām elektronisko vēstuli

Pielikumi



Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Elektroniskais pasts pelnīti kļuvis par vienu no izplatītākajiem saziņas veidiem. Ērta lietošana, minimālas izmaksas, attēlu un dokumentu pievienošana - tas viss iespējams vienkārši.

Nepieciešamas tikai pamatiemaņas darbam ar datoru.

Kā tas strādā?

Lai nosūtītu parasto vēstuli, ir nepieciešams vispirms to uzrakstīt uz papīra. Tad šo ziņu saloka, ievieto aploksnē un nogādā pasta nodaļā vai pasta kastē, kur to izņems noteiktā laikā pasta darbinieki.

Kas vēl nav pieminēts šajā darbībā? Pareizi- uz aploksnes jānorāda saņēmēja adrese, parasti vēl arī sūtītāja adrese un vēl taču arī jāsamaksā, uzlīmējot atbilstošu pastmarku. Tālāk pasta sistēma nosūtīs vēstuli uz šķirotavu un tālāk adresāta pasta nodaļai, no kurienes tā nonāks saņēmēja pastkastītē.

Elektroniskais pasts strādā tieši tā pat, tikai pasta nodaļu vietā darbojas speciāli datori- pasta serveri, kas izvietoti Internetā pa visu pasauli. Sūtītājs uzraksta ziņu speciālā programmā vai tīmekļa lapā, norāda saņēmēja adresi, vēstules tematu un nospiež pogu "Sūtīt". Tālāk šī ziņa uzsāk ceļojumu pa Internetu un nonāks adresāta elektroniskā pasta kastītē.

Saņēmējs atvērs savu pastkastīti ar savu lietotājvārdu, savu paroli un izlasīs to.

Vienam lietotājam var būt vairākas pastkastītes, katrai savs lietotāja konts- savs lietotājvārds un atšķirīga parole.

Izklausās vienkārši, vai ne!

Elektroniskā pasta adrese

Lai nosūtītu kādam elektroniskā pasta ziņu, jāzina saņēmēja e- pasta adrese. Adrese faktiski nozīmē piekļuvi elektroniskai pastkastītei, kas izvietota kādā speciālā datorsistēmā (serverī) kaut kur Interneta plašumos.

Elektronisko pastkastīti ar adresi var iegūt jebkurš, reģistrējoties kādā e- pasta sistēmā. Reģistrācija ir jāveic tikai vienreiz, pēc tam lietotājs iegūst lietotājvārdu un paroli, lai varētu pieslēgties savai pastkastītei. Lietotājvārds un parole ir Jūsu atslēga, kas jāzina un jāsargā, līdzīgi kā parastā pasta piekļuves atslēga.

Tīmeklī ir daudz elektroniskā pasta pakalpojumu, kas bez maksas piedāvā pastkastītes izveidošanu un uzturēšanu. Tās visas darbojas līdzīgi, atšķirsies tikai tīmekļa lapas izskats.

Lai reģistrētos izvēlētajā e- pasta sistēmā, parasti jāaizpilda anketa tīmekļa lapā, jāatbild uz jautājumiem anketā, jāizvēlas lietotājvārds, kas būs e pasta adreses sastāvdaļa, un jāizdomā parole. Piekļuves dati rūpīgi jāuzglabā !

Pamēģiniet!

Uzaiciniet kādu palīgu e- pasta kastītes reģistrācijai! Pierakstiet sev piezīmēs izveidoto e- pasta adresi, tīmekļa lapu, lietotājvārdu un paroli.

Elektroniskā pasta adreses satur speciālu simbolu @ (et), ko var ievadīt no tastatūras vispirms nospiežot taustiņu Shift un, turot to nospiežot, taustiņu ar skaitli "2", kura augšējā reģistrā ir simbols "@"

Elektroniskā pasta adreses ir unikālas, tās nekur citur pasaulē neatkārtojas- nav divu pilnīgi vienādu e- pasta adrešu!

Elektroniskā pasta adreses nesatur atstarpes! Lai arī tās var saturēt lielos un mazos burtus, ērtībai var rakstīt tikai mazos.

John.Nordplus@google.com un **john.nordplus@google.com** ir viena un tā pati e- pasta adrese.

Ielūkojamies savā pastkastītē

Lai izlasītu saņemtās e- pasta ziņas savā elektroniskajā pastkastītē, vispirms tā ir jāatver. Lai arī dažādas e pasta sistēmas izskatās atšķirīgi, darbības ir ļoti līdzīgas. Atcerieties- pastkastīte jau jābūt izveidotai- jāreģistrējas kādā e-pasta sistēmā.

Vispirms ir jāiedarbina tīmekļa pārlūkprogramma un jāatver savas e -pasta sistēmas mājaslapa Internetā. Piemēram, Google e-pastam tā būs gmail.com, Inbox pakalpojumam - inbox.lv, Microsoft pakalpojumam outlook.com.

Tālāk jāpiesakās sistēmā. Ja e- pasta kastīte jau vienu reizi izveidota , atkārtoti nav jāreģistrējas! Ņemiet vērā, ka dažādu pasta pakalpojumu mājaslapas var izskatīties ļoti dažādi! Ja nepieciešams, atvērtajā lapā jāatrod poga **Sign In** (Pieteikties, Ienākt).

Ierakstiet savu lietotājevārdu, kas parasti ir Jūsu reģistrētā e- pasta adrese vai šīs adreses pirmā daļa līdz simbolam “@”.

Ierakstiet savu paroli. Esiet uzmanīgi, jo parole tiek maskēta ar melniem punktiem vai zvaigznītēm, lai neviens cits to nevarētu ieraudzīt. Lai ierakstītu lietotājevārdu un paroli, vispirms secīgi jānoklikšķina šajos lauciņos ar peles kreiso pogu.

Pēc paroles ierakstīšanas nospiediet pogu **Log In**, vai **OK**, vai **Next** (ieteikties). Uzraksti uz šīs pogas var būt dažādi dažādās sistēmās.

Piemēram, Google mail sistēmā lietotājevārds un parole jāievada atsevišķos soļos, nospiežot pogu **Next** (Tālāk).

Ja Jums vēl nav savas elektroniskā pasta kastītes, varat izmēģinājumiem izmantot sekojošo:

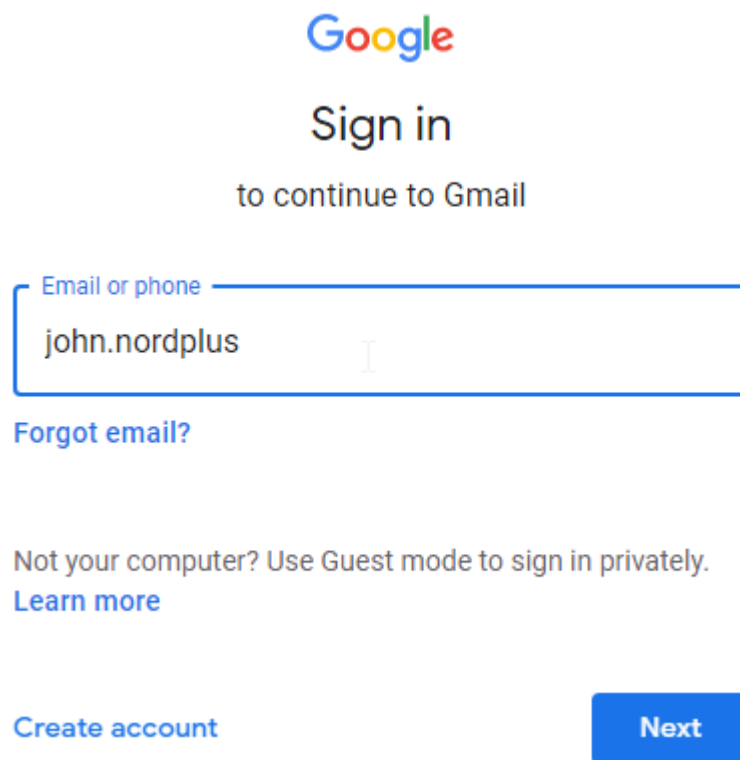
e- pasta adrese: john.nordplus@gmail.com

mājaslapa: gmail.com

lietotājevārds: john.nordplus

parole: MySecretz (Svarīgi lielie un mazie burti)

Pieteikšanās piemērs Google pastā gmail.com



Google

Sign in
to continue to Gmail

Email or phone

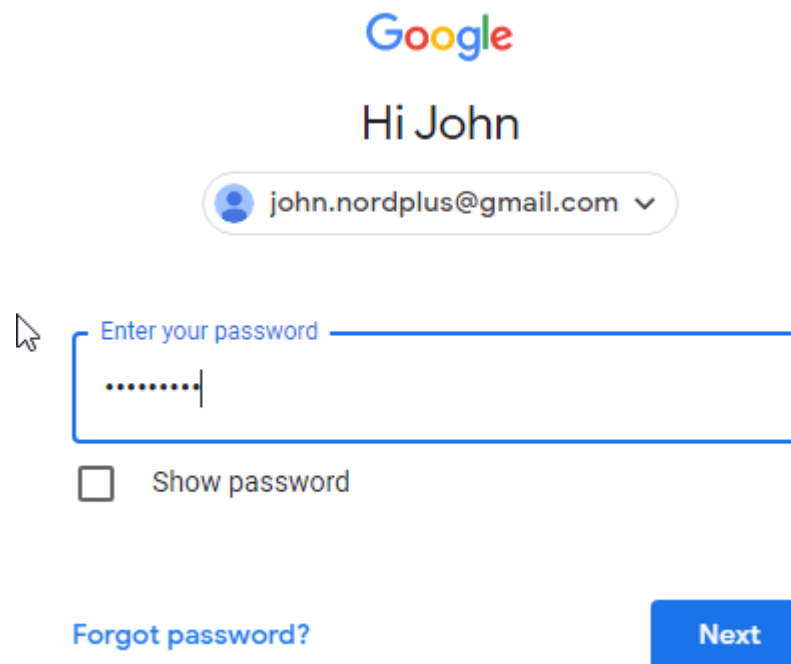
john.nordplus

[Forgot email?](#)

Not your computer? Use Guest mode to sign in privately.
[Learn more](#)


[Create account](#)

Next



Google

Hi John

 john.nordplus@gmail.com

Enter your password

.....

☐ Show password

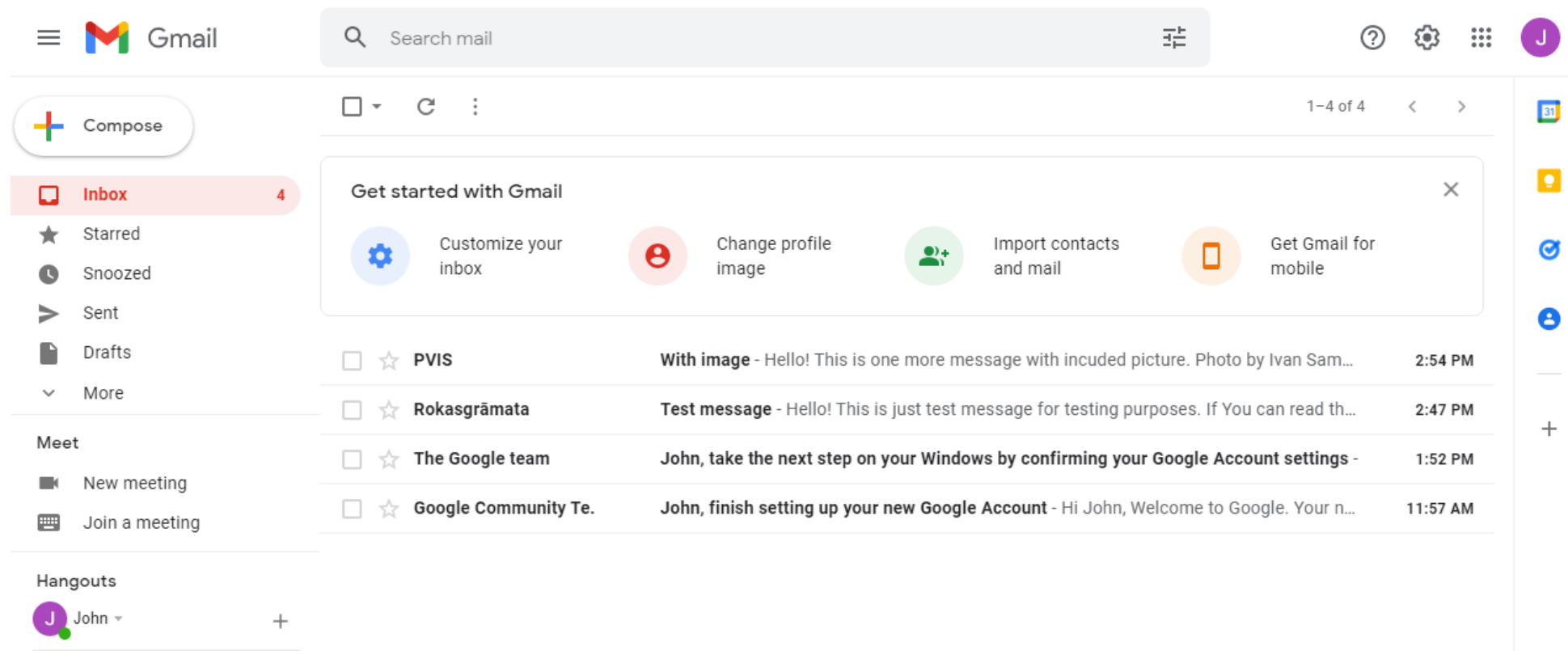
[Forgot password?](#)

Next

Google pasta sistēmā var rakstīt tikai e pasta adreses pirmo daļu kā lietotājvārdu.

Lasām ziņojumus- 1

Ja viss sanācis veiksmīgi, tad būs redzama Jūsu pastkastīte. Piemērā redzama Google pasta sistēmas pastkastīte:



Atcerieties, ka dažādās e- pasta sistēmās šis izskats var būt atšķirīgs, bet struktūra ir līdzīga visās sistēmās!

Tēma turpinās nākošajā lappusē.

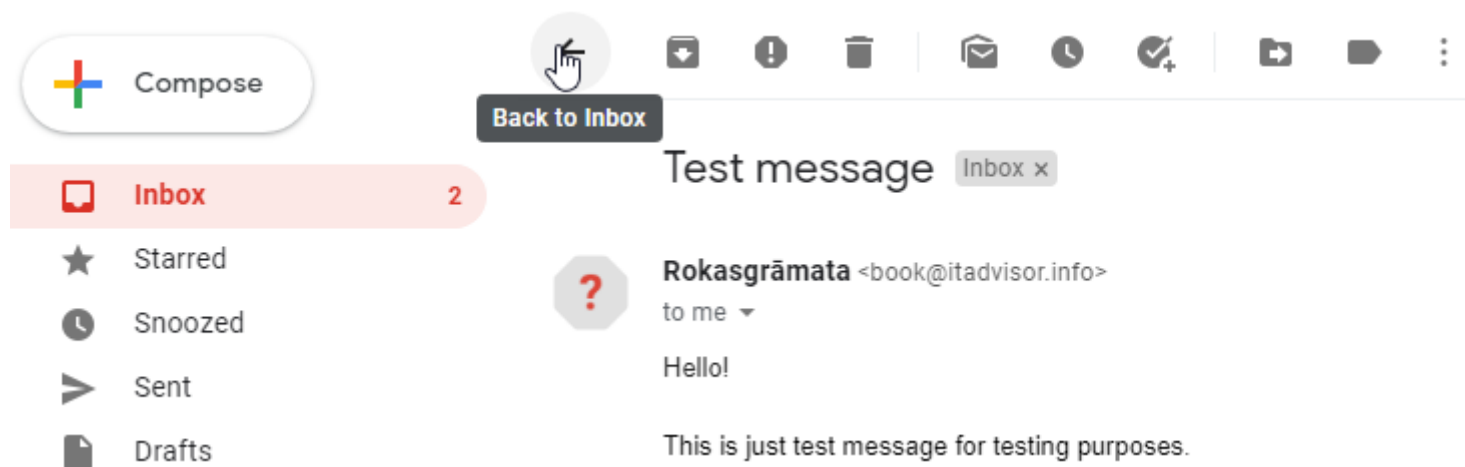
Lasām ziņojumus- 2

Parasti kreisajā pusē izvietotas dažādas mapes ziņojumu labākai organizēšanai. Mapes ir vienkārši konteineri, kuros kas tematiski sakārtots. Mapēm ir to saturu raksturojoši nosaukumi.

Mūs interesē mape **lenākošie** (Inbox), kurā krājas ienākošie ziņojumi. Parasti šī mape jau ir atlasīta un tās saturs redzams labajā pusē. Ja nepieciešams, mapi var atlasīt, noklikšķinot uz tās ar peles kreiso pogu. Mapes saturs sakārtots saraksta veidā katrs ieraksts nozīmē e- pasta ziņojumu.

Lai atvērtu un izlasītu vēstuli, jānoklikšķina uz šī ieraksta ar peles kreisās pogas klikšķi. Noklikšķināt var visā ieraksta platumā, nav jācenšas trāpīt kādā noteiktā vietā.

Lai atgrieztos atpakaļ pie vēstuļu saraksta, noklikšķiniet uz bultiņas joslā virs vēstules teksta vai uz mapes lenākošie (Inbox):

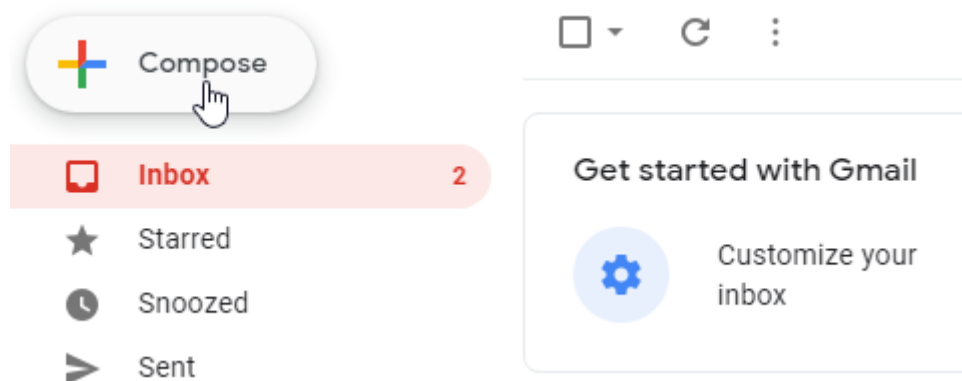


Rakstām elektronisko vēstuli- 1

Lai labāk iepazītu elektroniskās e- pasta vēstules sastāvdaļas, pamēģināsim uzrakstīt jaunu ziņu. Būtu jāzina adresāta e- pasta adrese, bet mācību un treniņa nolūkiem var rakstīt arī e- pastu sev uz savu adresi. Tieši tāpat kā parastajā pastā arī var nodot vēstuli sev- atcerieties, misters Bīns arī sūtīja pats sev Ziemassvētku apsveikumus populārā TV seriālā.

Vispirms, protams, man jābūt atvērtai pastkastītei. Kā to izdarīt, skatījāties iepriekš. Mācību nolūkiem var izmantot arī to pašu mācību Google konta adresi john.nordplus@gmail.com, ieejot ar mācību grāmatā norādīto lietotājevārdu un paroli.

Lai uzrakstītu jaunu e- pastu, jānospiež poga **Rakstīt** (Compose) kreisajā augšējā stūrī. Mēs kā piemēru aplūkojam Google bezmaksas e- pasta pakalpojumu, citos pakalpojumos lai arī darbības un pogu nosaukumi ir līdzīgi, pasta mājaslapas izskats var būt atšķirīgs.



Tēma turpinās nākošajā lappusē.

Rakstām elektronisko vēstuli- 2

Rakstot e- pasta vēstuli būtībā ir jāaizpilda veidlapa pasta sistēmas mājas lapā.

Aizpildāmi lauciņi: **Kam** (To). Te ievada adresāta e- epasta adresi bez atstarpēm, var izmantot tikai mazos burtus. Pirms teksta ievades kādā lauciņā, tajā ir jānoklikšķina ar peles kreiso pogu. Visgrūtāk laikam būs ievadīt e- pasta simbolu @. Tā ievadei jānospiež tastatūras taustiņš Shift un tad taustiņš ar ciparu 2, kam virs skaitļa ir simbols @ un tad abi taustiņi jāatlaiž. Ierakstiet savu vai mācību e- pasta adresi john.nordplus@gmail.com

Pieņemts un ļoti vēlams ir ierakstīt vēstules virsrakstu vai tematu lauciņā **Temats** (Subject). Noklikšķiniet ar peles kreiso pogu šajā laukā. Šeit nav nekādu striktu noteikumu- vienā vai dažos vārdos brīvā formā ievadiet tēmu vai vēstules virsrakstu, piemēram, vārdu Training.

Tālāk noklikšķiniet ar to pašu peles kreiso pogu brīvajā laukā, kas paredzēts vēstules tekstam. Uzrakstiet pāris teikumus. lai sadalītu tekstu rindkopās, var nospiegt taustiņu Enter uz tastatūras. Šajā vietā veidosies jauna rindkopa ar sākumu jaunā rindā.

Vēstules beigās parakstiet to brīvā Jūsu izvēlētajā formā. Lai arī saņēmējs tāpat redzēs Jūsu reģistrēto vārdu, uzvārdu un e- pasta adresi, pieņemts ir vēstules parakstīt.

Kad vēstule uzrakstīta, nospiediet pogu **Sūtīt** (Send) ar peles kreiso pogu.

Ja saņēmēja adrese ir pareiza, vēstule nekavējoties tiks nosūtīta uz adresāta pastkastīti. Tas, protams, negarantē, ka saņēmējs uzreiz to izlasīs- tieši tāpat kā parastajā pastā vēstule var gulēt saņēmēja pastkastītē neatvērta. Lai izlasītu vēstuli, saņēmējam ir jāatver sava elektroniskā pastkastīte. Mūsdienās gan daudziem saņēmējiem pastkastītes pieejamas arī no mobilajiem tālruniem, tāpēc var būt, ka vēstule tiek izlasīta uzreiz.

Tēma turpinās nākošajā lappusē.

A screenshot of a Gmail 'Compose' window. The window has a dark grey header bar with the title 'Training' on the left and window control icons (minimize, maximize, close) on the right. Below the header, the email address 'john.nordplus@gmail.com' is displayed in the top left. The subject line 'Training' is centered below the address. The main body of the email contains the text: 'Hello!', 'This is my first email message.', 'I will try do the things correctly.', and 'J.N.' followed by a cursor. At the bottom, there is a blue 'Send' button with a dropdown arrow, and a row of icons for text formatting (underline, bold, italic), attachments, links, emojis, Google Drive, images, calendar, and a drawing tool. On the far right of the bottom bar are a vertical ellipsis menu icon and a trash can icon.

Pielikumi- 1

Elektroniskā pasta ziņām var pievienot dažādus pielikumus. Tie var būt attēli, dažādi dokumenti, pakalpojumu rēķini. Protams, elektroniskā faila veidā.

Diemžēl nav iespējams sniegt universālu rekomendāciju un instrukciju, kā tos atvērt. Daudz kas ir atkarīgs no tīmekļa pārlūkprogrammas, kuru izmantojat, konkrētā elektroniskā pasta pakalpojumu sniedzēja (Gmail nav vienīgā iespēja!), tīmekļa lapas uzbūves un datora konfigurācijas.

Ja Jūs saņemat pārsvarā vienus un tos pašus pielikumus, vislabāk ir pieaicināt kādu palīgu pirmajām reizēm un tad mēģināt tikt galā patstāvīgi.

Apskatīsim tipiskus piemērus Google pasta sistēmā gmail.com.

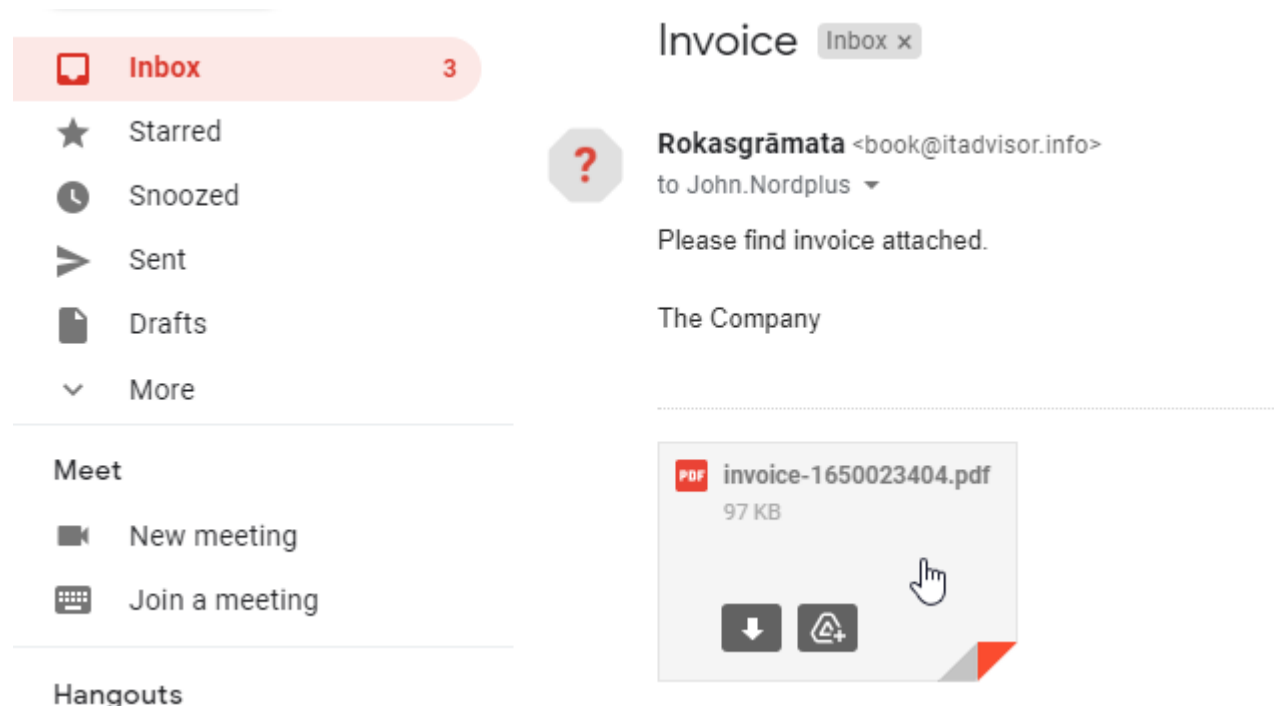
Viens no visbiežāk saņemtajiem pielikumiem parasti ir rēķini. Pakalpojumu sniedzēju rēķinus saņemt e - pastā bieži vien ir izdevīgāk, jo tad par to piegādi atsevišķi nav papildus jāmaksā. Parasti tie ir pievienoti e - pastam speciālā izpildījumā- faila veidā, ko sauc par PDF formātu. PDF ir kompānijas Adobe izstrādāts īpašs dokumentu formāts, kas domāts tikai aplūkošanai un izdrukāšanai- rediģēt šo dokumentu parasti nevar (ir arī izņēmumi).

Lai apskatītos e- pasta pielikumu, protams, vispirms jāatver sava pastkastīte un jānoklikšķina uz vēstules sarakstā.

Tālākais ir atkarīgs no Jūsu datora iestatījumiem, kas var atšķirties.

Tēma turpinās nākošajā lappusē.

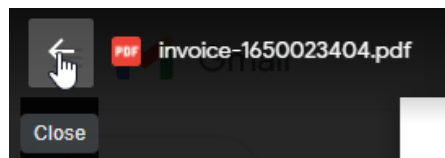
Pēc e- pasta ziņojuma ar pievienotu PDF dokumentu atvēršanas sistēmā Gmail, vajadzētu būt šādam izskatam uz ekrāna:



Novietojiet peles rādītāju uz pielikuma tā, lai rādītājs pārvērstos par roku ar izstieptu rādītājpirkstu un noklikšķiniet peles kreiso pogu. Pievienotajam PDF dokumentam būtu jāatveras pārlūkprogrammā un būtu jābūt redzamam dokumenta saturam.

Ņemiet vērā, ja Jūs izmantojat citu e- pasta pakalpojumu, situācija var atšķirties!

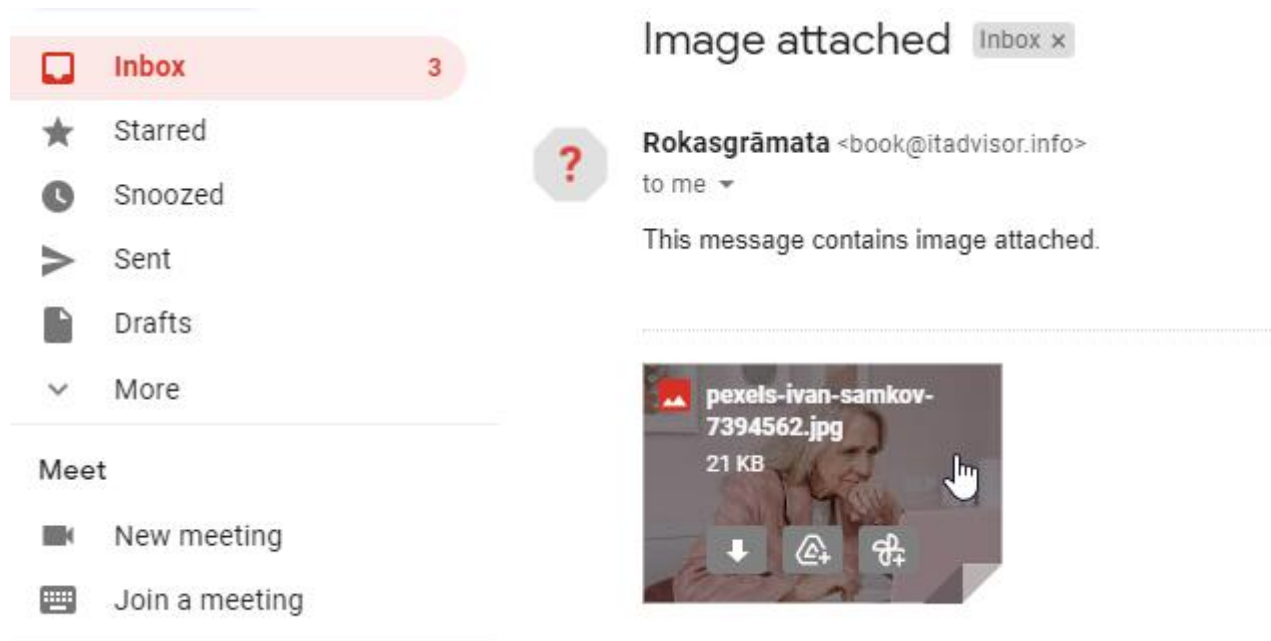
Lai atgrieztos atpakaļ uz vēstuļu sarakstu, nospiediet ar peles kreiso pogu bultiņu kreisajā augšējā stūrī:



Pielikumi- 2

Otrs visbiežāk izmantotais pielikumu veids ir attēli. Google pasta sistēmā Gmail attēli jau tiek parādīti neliela priekšskatījuma veidā jau atverot vēstuli.

Lai aplūkotu attēlu pilnā izmērā, jārīkojas līdzīgi kā iepriekš apskatīts:



Skatāties video Youtube portālā

Meklējam video Youtube portālā

Internets nav tikai tekstu saturošas lapas lasīšanai.

Timeklī atrodams fantastisks daudzums dažādu videomateriālu par visdažādākajām tēmām – sākot ar ziņu izlaidumiem reālā laikā un beidzot ar pamācībām dārzkopībā.

Atliek tikai sameklēt interesējošo!

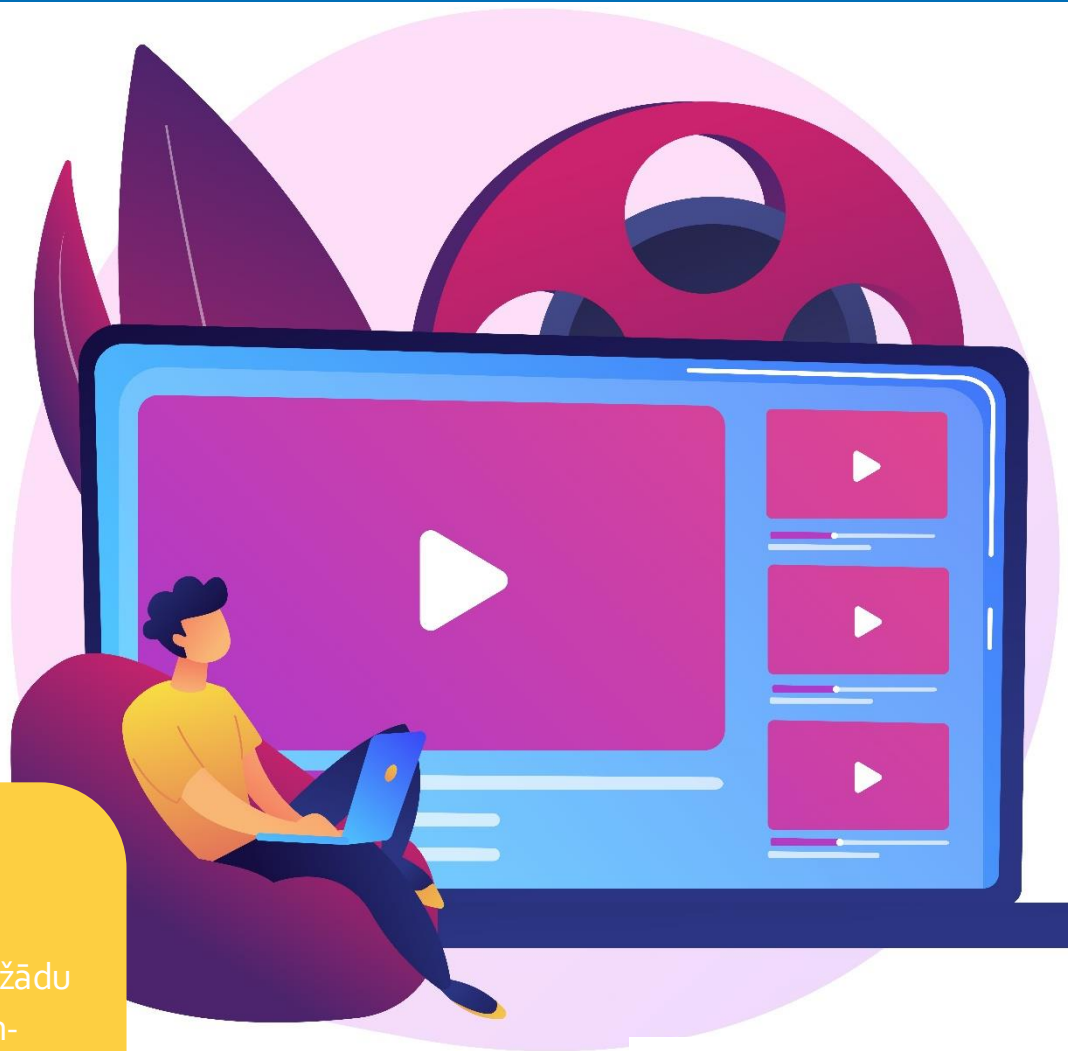


Image created by vectorjuice (www.freepik.com)

Skatāties video Youtube portālā

Internets paver plašas iespējas bez ģeogrāfiskiem ierobežojumiem. Izklaides raidījumi, tiešsaistes translācijas, dažādas pamācības sākot ar salātu pagatavošanu un iekļaujot ar automašīnas remontu. Īpaši iecienīts un populārs ir Youtube portāls, kas satur dažādus video. Par portāliem sauc specializētas tīmekļa vietnes. Saturu šajā portālā var ievietots jebkurš reģistrēts lietotājs (der Google pakalpojumu konts), bet skatīties var jebkurš, nekādas papildus darbības nav nepieciešamas. Videomateriālu par dažādām tēmām un dažādās valodās ir neticami daudz, nāksies izmantot iebūvēto meklētāju.

Lai atrastu un skatītos video portālā Youtube, vispirms jāatver šī tīmekļa vietne adresē youtube.com. Visdrīzākais, šī lapa atvērsies jūsu izmantotajā valodā. Tīmekļa vietne to mēģinās noteikt pēc Jūsu datora iestatījumiem, piemēram, ieslēgtā reģiona (to ieregulē datorsistēmu pirmo reizi uzstādot, bet var arī nomainīt). Ja portāla atveras angļu valodā, nekas sarežģītāks nebūs, tāpat tā uzbūve ir pietiekami vienkārša.

Atveriet tīmekļa vietni youtube.com. Atcerieties, ja šī vietne tīmeklī iepatīkas, to var pievienot grāmatzīmēm vienkāršotai atkārtotai atvēršanai.

Pirmajā vietnes lapā jau būs kādi video. Tos portāls atlasa, vadoties pēc Jūsu Internetā apmeklētajām lapām (jā - tīmekļa lapas pēta lietotāja paradumus un mēģina piedāvāt tieši Jums interesantāko). Atcerieties, ka lapas saturu var paritināt uz leju un uz augšu.

Novietojiet peles rādītāju uz izvēlēta video un veiciet klikšķi ar peles kreiso pogu. Video atvērsies jaunā logā lielākā izmērā un sāksies atskaņošana.

Apturēt video (uzlikt uz pauzes) var atkārtoti noklikšķinot uz video.

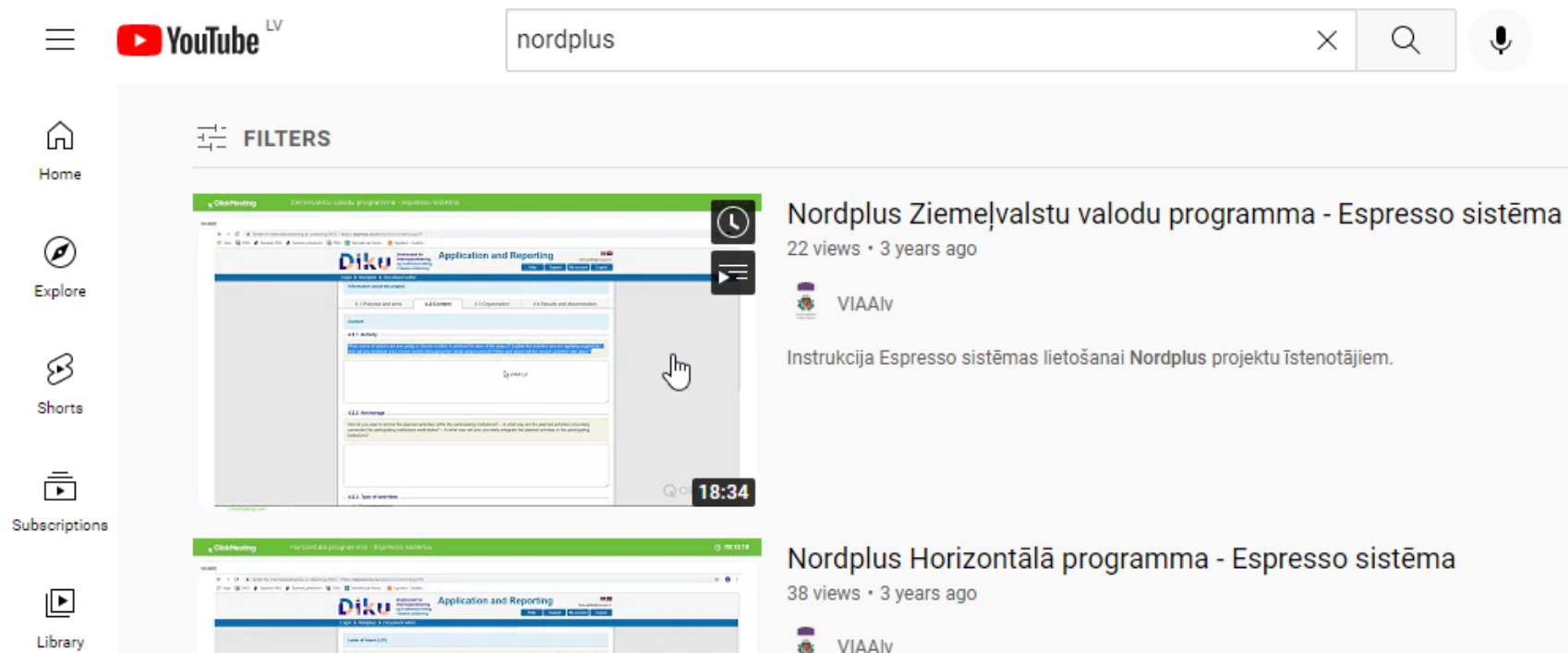
Youtube portāla video tiek ievietotas reklāmas. Tādā veidā portāls sevi uztur un dod iespēju nopelnīt video autoram.

Meklējam video Youtube portālā

Youtube portālā ik stundu tiek augšupielādēti videomateriāli aptuveni 30 000 stundu kopgarumā. Katru dienu apmeklētāji noskatās video aptuveni viena miljarda stundu (!!!) kopapmērā. Tik plašā piedāvājumā var būt sarežģīti atrast vajadzīgo tēmu. Nav pamata uztraukumam- talkā nāks portālā iebūvētais meklētājs ar kura palīdzību var atrast interesējošo. Tas darbojas līdzīgi kā Google tīmekļa meklētājs, kas apskatīts iepriekš.

Lai atrastu video par interesējošo tēmu portālā Youtube, vispirms nepieciešams šo lapu atvērt tīmekļa portālā. To dara ievadot pārlūkprogrammas adreses laukā portāla adresi youtube.com vai noklikšķinot uz grāmatzīmes, ja tāda ir izveidota.

Portāla meklētāja laukā noklikšķina ar peles kreiso pogu un ievada interesējošo tēmu un nospiež taustiņu **Enter** uz tastatūras:



Videosaziņa



Image created by redgreystock (www.freepik.com)

Pandēmijas situācija ir veicinājusi dažādu attālās saziņas iespēju attīstību. Lai apmeklētu kādu tikšanos vai mācību nodarbību var nebraukt tālus ceļus, bet aktīvi piedalīties arī no mājām vai publiskā Internet piekļuves punkta.

Izmantojiet šo iespēju! Sazinieties ar draugiem, kas izklīduši pa visu pasauli, apmeklējiet interesantas nodarbības tiešsaistē!

Videosaziņa- 1

Internet globālo vispasaules tīklu var izmantot savstarpējai saziņai ar tiešu runu un videoattēlu. Nav svarīgi, vai Jūsu draugs vai paziņa dzīvo blakus mājā vai citā pasaules malā uz cita kontinenta. Piedalieties dažādos rīkotos pasākumos neizejot no mājas.

Internetā ir daudz un dažādas saziņas platformas. Populāri pakalpojumi ir Zoom, Microsoft Teams, Big Blue Button un citi. Tomēr šo videosaziņas servisu izmantošana prasa datorsistēmas vai mobilās ierīces sagatavošanu un bez maksas atļauj tos izmantot ierobežotu laiku. Bez tam satikšanās ir kādam speciāli jāorganizē pakalpojumā, jābūt reģistrētam lietotājam. Parasti organizators nosūta noklikšķināmu saiti (līdzīgu kā saiti tīmekļa lapā) uz saņēmēja e - pastu. Jāatver e - pasts, jānoklikšķina uz saites un, atkarībā no izmantotās platformas, vēl papildus jāpievieno datoram saziņas programma. Tas var būt sarežģītāk, it īpaši ja nav kāds palīgs tuvumā.

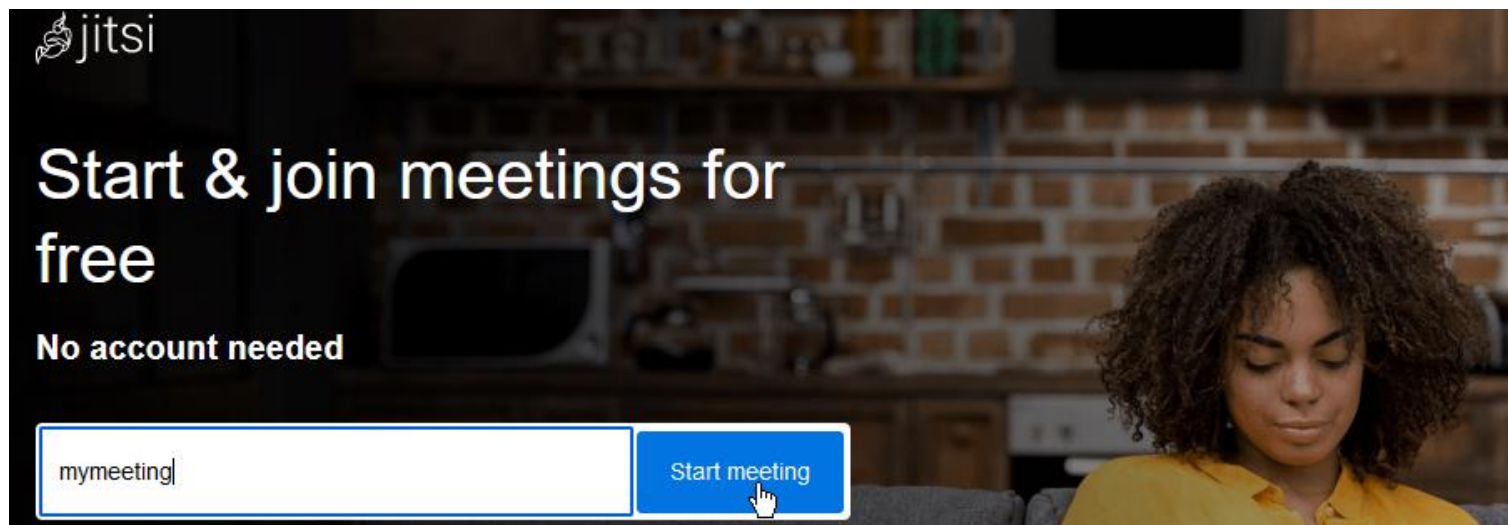
Pateicoties atsevišķu organizāciju iniciatīvai, tīmeklī atrodamas arī vienkāršākas videosaziņas platformas. Apskatīsim vienu no tām- Jitsi. Pārējās darbojas līdzīgi, ja tikšanās jau noorganizēta un dators sagatavots kādas sistēmas izmantošanai.

Datorsistēmai jābūt aprīkotai ar videokameru un mikrofonu, kā arī ar skaļruņiem. Portatīvajiem datoriem un mobilajām ierīcēm- tālruņiem un planšetēm šīs ierīces jau ir iebūvētas.

Lai izveidotu videotikšanos platformā Jitsi datorā, vispirms jāatver tīmekļa adrese **meet.jit.si** Nav nepieciešama iepriekšēja reģistrēšanās. Viss, kas nepieciešams, ir jāieraksta videotikšanās nosaukums un jānospiež poga **Start** (Sākt).

Šo pakalpojumu uztur kompānija "8x8":



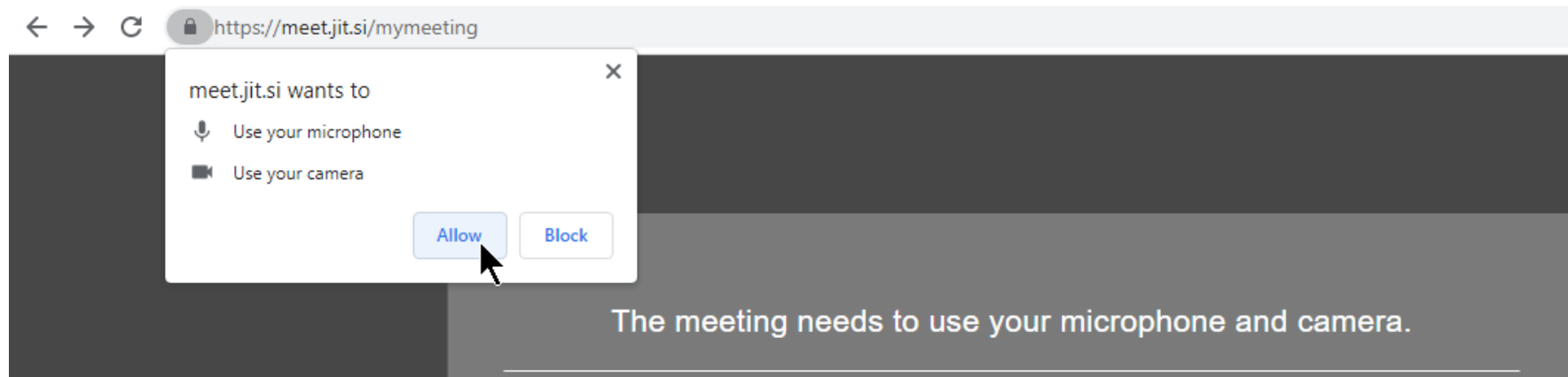


Jaunizveidotās tikšanās nosaukums kopā ar pilnu adresi, mūsu piemērā tā būs **meet.jit.si/mymeeeting**, ir jāpaziņo citiem sapulces dalībniekiem, vienam vai iespējams arī vairākiem. To var izdarīt nosūtot e- pastu adresātiem vai vienkārši īsziņas veidā- SMS.

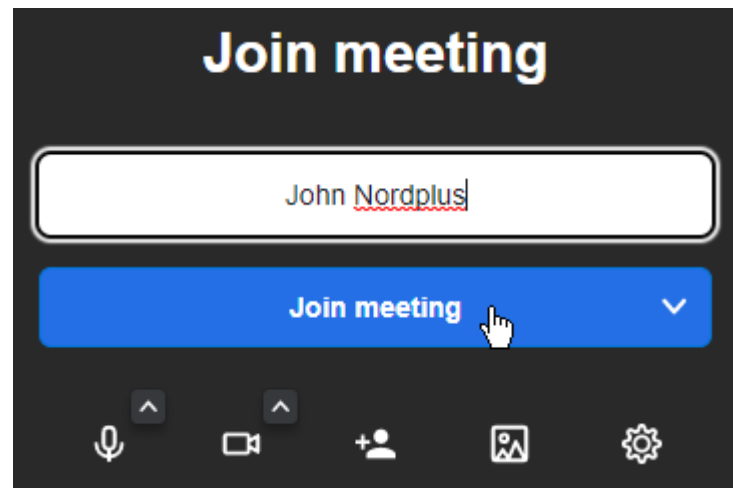
Saņēmējiem vienkārši jāatver šī adrese tīmekļa pārlūkprogrammā.

Drošības apsvērumu dēļ tīmekļa pārlūkprogrammas bloķē Jūsu datora videokameras un mikroфона izmantošanu. Jums ir jāatļauj šo ierīču izmantošana, noklikšķinot uz pogas **Allow** (Atļaut).

Mikroфона attēls nozīmē mikrofonu, kameras attēls- kameru. Ar peles kreisās pogas klikšķi uz šīm ikonām var ieslēgt un izslēgt minētās ierīces. Pārsvītrotā ikona norāda, ka ierīce ir izslēgta.



Nākošajā lapā, kas atvērsies pēc pogas Start nospiešanas, ierakstiet savu vārdu. Tas būs redzams tikšanās dalībniekiem. Nospiediet pogu **Join meeting** (Pievienoties sapulcei):



Kad visi tikšanās dalībnieki būs atvēruši šo vienu un to pašu adresi tīmekļa pārlūkprogrammā un pieslēgušies, varēsiet tērzēt ar videoattēlu neierobežotu laiku.

Internets pieejams visiem. Diemžēl arī tiem, kas Internet iespējas izmanto ne pārāk korekti attiecībā pret citiem lietotājiem. Patreizējo laikmetu bieži dēvē par “Informācijas laikmetu”, kura galvenā iezīme ir dažāda veida informācijas pārvaldīšana. Tieši tāpat kā reālajā dzīvē, arī Internetā jāuzmanās no savas personiskās informācijas noplūšanas nevietā.

Uzglabājiet savas piekļuves paroles droši un nedodiet nevienam tās. Internetā mēdz būt tīmekļa vietnes, kas izliekas par drošām un piedāvā kādus vilinošus pakalpojumus, bet īstenībā grib iegūt Jūsu lietotājevārdu, paroli, citu informāciju, piemēram, Internet bankas piekļuves datus. Arī Jūsu personiskā informācija ir vērtība, kas negodīgās rokās var tikt izmantota dažādiem ne visai godīgiem un legāliem mērķiem. Sniedziet informāciju par sevi tikai drošās un pārbaudītās tīmekļa vietnēs! Šaubu gadījumā uzvaicājiet kādam zinošākam.

Neticiet e- pasta ziņojumiem par fantastisku loterijas balvu iegūšanu. Tā ir krāpšana ar mērķi iegūt Jūsu datus negodīgi izmantošanai. Neatbildiet uz šādām vēstulēm un neiesaistieties sarakstē. Krāpnieki ir speciāli apmācīti un ātri vien pārlicinās Jūs par savu datu izpaušanu.

Ja aktīvi darbojaties sociālajos tīklos (Facebook, Twitter) vienmēr pārdomājiet, vai nepieciešams norādīt savas mājvietas pilnu adresi, telefona numuru un publicēt laikus, kad esat mājās. Npublicējiet savas pasas un ID apliecības fotogrāfijas. Esiet uzmanīgi ar draudzības piedāvājumiem no pilnīgi nepazīstamiem cilvēkiem- sociālajos tīklos ir daudz viltotu lietotāja kontu, kas tiek izmantoti krāpnieciskām darbībām.

Nepamatotām bailēm tomēr nav pamata. Lietojiet Internetu droši. Pilnīgi pietiek, ja izmantosiet savu veselo saprātu un elementāro drošību. Šaubu gadījumos izmantojiet principu “APSTĀJIES. PADOMĀ. PIESLĒDZIES.” Un viss būs kārtībā.

Bieži notiek dažādas bezmaksas lietotāju apmācības drošības jautājumos. Pieslēdzieties tām attālināti ar videosaziņas rīkiem vai palūdziet kādai sabiedrisko projektu organizācijai- biedrībai, kopienai noorganizēt klātienes vai tiešsaistes tikšanos ar speciālistiem gan apmācībai gan drošībai.

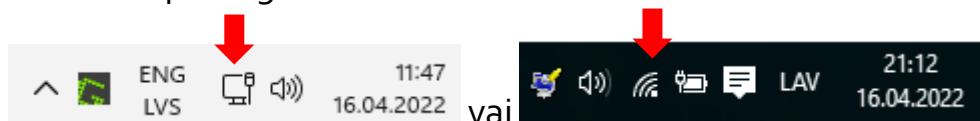
Kādā brīdī apmeklējiet tīmekļa vietni **esidross.lv** Tur ir daudz padomu un ieteikumu drošam darbam Internetā.

Zinu lietotārvārdu un paroli, bet nevaru atvērt tīmekļa pakalpojumu- e- pastu, Facebook, Twitter vai citu

Visbiežāk kļūda veidojas ievadot paroli, jo paroles rakstzīmes tiek slēptas un aizvietotas ar melniem punktiem vai zvaigznītēm. Parolei ir svarīgi lielie vai mazie burti, parasti parole nesatur atstarpes. Pārliedzinieties, vai nav ieslēgti lielie burti uz tastatūras- vai nav nospiests taustiņš Caps Lock.

Nevaru tikt Internetā

Pārliedzinieties, vai Jūsu ierīcei ir strādājošs Internet pieslēgums. Datoram to var redzēt ekrāna apakšējā labajā stūrī. Jābūt redzamai pieslēguma ikonai:



Dators "neklausa" un nereaģē

Nospiediet datora ieslēgšanas pogu un paturiet nospiestu 15- 20 sekundes. Pēc datora izslēgšanās, mēģiniet to atkārtoti ieslēgt.

Burti uz ekrāna ir par mazu

Datorsistēmās burtu lielumu gan ekrānā gan programmās ir iespējams mainīt, pieregulējot to izmēru. Palūdziet kādam to izdarīt. To pašu var veikt arī mobilajām ierīcēm.

Šis materiāls tapis pateicoties programmas Nordplus atbalstam.

Nordplus ir Ziemeļvalstu Ministru padomes izveidota programma, kuras projekti vērsti uz sadarbības stiprināšanu starp Ziemeļvalstīm un Baltijas valstīm, pilnveidojot iesaistīto valstu izglītības sistēmas un ieviešot tajās jauninājumus. Nordplus programma atbalsta projektus, kas veicina zināšanu ieguvu, apmaiņu un sadarbības tīklu veidošanu.

Projekta numurs: NPAD-2021/10134 "Don't be afraid to computer".

Projektu īstenoja:

Biedrība "Ritineitis", Balvi, Latvija.

Biedrība "Ritineitis" jau ilgu laiku realizē dažādus sabiedriskus projektus, tostarp arī pieaugušo apmācību. E-pasts saziņai: ritineitis@gmail.com

"Pakruojo suaugusiuju ir jaunimo svietimo centras" (Pakruojis Pieaugušo un jauniešu izglītības centrs), Lietuva.

Centrs ir unikāla un progresīva izglītības iestāde, kas sniedz kvalitatīvus izglītības un pedagoģiskā psiholoģiskā atbalsta pakalpojumus, kas bagātināti ar personīgām attiecībām ar klientu, uzturot ilgtspējīgas kopienas attiecības un mūžizglītības ideju. E- pasts saziņai: pakrsjc@gmail.com

"West Finland College" ("Länsi-Suomen Opisto" - Rietumsomijas koledža), Somija.

Koledža ir neatkarīga tautas augstskola pieaugušajiem, kas atrodas Huittinen (Somija). Mūsu misija ir piedāvāt studiju programmas papildu un tālākizglītībai humanitāro zinātņu jomā ar uzsvaru uz internacionalitāti. E-pasts saziņai: opisto@lansisuomenopisto.fi

Mācību materiāls izmantojams brīvi, bez ierobežojumiem. Tas ir lejupielādējams latviešu, angļu, lietuviešu, somu valodās tīmekļa vietnē ritineitis.lv PDF formātā. Nepieciešama atsauce uz Nordplus programmu.

E- pasts ieteikumiem un ierosinājumiem, jautājumiem: guntis@azote.lv